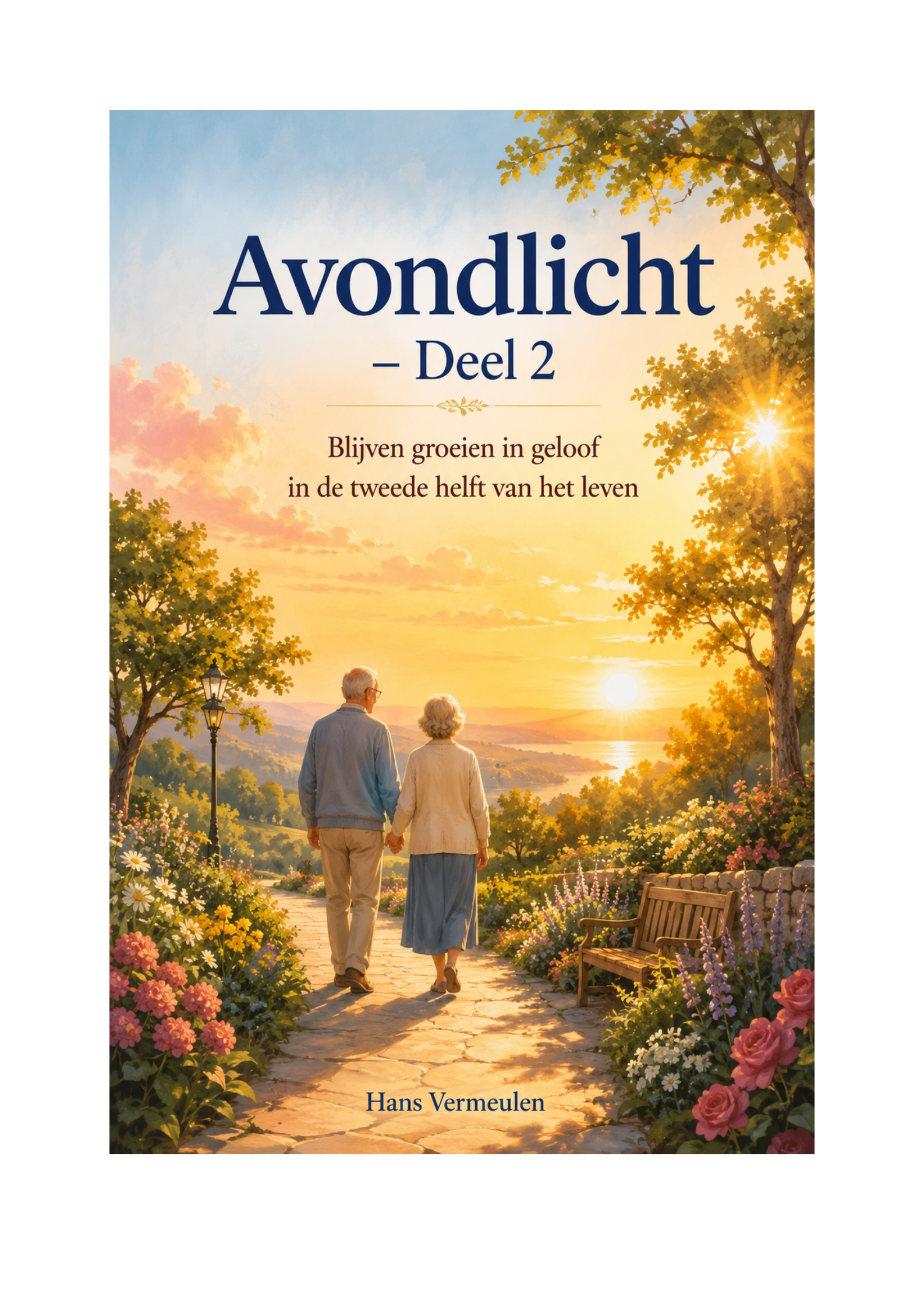

Avondlicht

– Deel 2

Blijven groeien in geloof
in de tweede helft van het leven

Hans Vermeulen

Inhoudsopgave

Voorwoord	03
1. Vergeving ontvangen en geven	05
2. Wanneer God stil lijkt	12
3. Blijven groeien als christen	18
4. Dankbaarheid oefenen	24
5. Vreugde in gewone dagen	30
6. Gods leiding herkennen	36
7. De vrucht van de Heilige Geest	42
8. Omgaan met zorgen	48
9. Leven met verwachting	54
10. Tot Zijn eer leven	60
Nawoord	66

Voorwoord

Beste lezer,

Welkom bij **Avondlicht – Deel 2**.

Misschien hebt u eerder het eerste deel gelezen. Misschien is dit uw eerste kennismaking met *Avondlicht*. Hoe dan ook: fijn dat u dit boek hebt opengeslagen.

De jaren waarin we ouder worden, brengen vaak rust en wijsheid, maar ook nieuwe vragen met zich mee. We kijken terug op wat achter ons ligt en vragen ons soms af wat God nog van ons vraagt. We ervaren vreugde, maar kennen ook verdriet. Er zijn momenten waarop ons geloof vanzelf lijkt te gaan, maar ook tijden waarin God ver weg lijkt.

Juist over die herkenbare onderwerpen gaat dit boek.

In de Infographic op de volgende bladzijde lees je meer over de onderwerpen die aan de orde komen.

Ieder hoofdstuk begint met een herkenbaar verhaal uit het dagelijks leven. Daarna lezen we samen een gedeelte uit de Bijbel en ontdekken we wat Gods Woord ons vandaag wil zeggen. Gespreksvragen, een praktische werkvorm en een gezamenlijk gebed helpen om de Bijbel met elkaar te bespreken en toe te passen in het eigen leven.

Dit boek wil geen snelle antwoorden geven op alle vragen van het leven. Wel wil het u bemoedigen om, ook in de tweede helft van het leven, dicht bij de Heere Jezus te blijven. Hij is gisteren en vandaag Dezelfde en zal dat tot in eeuwigheid zijn. Zijn trouw verandert niet, ook wanneer onze omstandigheden veranderen.

Wij hopen dat dit boek mag bijdragen aan mooie gesprekken, nieuwe inzichten en een verdiept vertrouwen op God. En bovenal hopen wij dat u tijdens het lezen steeds opnieuw mag ontdekken dat Gods licht ook in de avond van het leven blijft schijnen.

Wij wensen u Gods rijke zegen toe bij het lezen van dit boek.

Tien onderwerpen voor een leven dat God eert

In de tien hoofdstukken denken we samen na over vragen die veel ouderen bezighouden en zoeken we naar **antwoorden in Gods Woord**.

1

VERGEVING

We staan stil bij vergeving, omdat een verzoend hart vrede geeft.

6

GODS LEIDING HERKENNEN

We leren kijken naar Gods leiding in ons leven, groot en klein.

2

ALS GOD STIL LIJKT

We ontdekken hoe we kunnen omgaan met perioden waarin God stil lijkt.

7

DE VRUCHT VAN DE HEILIGE GEEST

We ontdekken hoe de Heilige Geest vrucht draagt in ons leven, ook op latere leeftijd.

3

GROEIEN ALS CHRISTEN

We ontdekken hoe we, ook op latere leeftijd, mogen blijven groeien als christen.

8

OMGAAN MET ZORGEN

We denken na over zorgen en leggen ze in Gods hand, die voor ons zorgt.

4

DANKBAARHEID

We denken na over dankbaarheid, niet alleen op bijzondere dagen, maar juist in het gewone leven.

9

LEVEN MET VERWACHTING

We leven toe naar de toekomst met hoop, omdat God ons een mooie toekomst belooft.

5

VREUGDE IN HET GEWONE LEVEN

We zoeken naar vreugde in alledaagse momenten en ontdekken hoe God vaak juist daar Zijn goedheid laat zien.

10

LEVEN TOT GODS EER

We willen leven op een manier die God eer geeft, met alles wat we zeggen, denken en doen.

Tien onderwerpen, één doel: dichter bij God leven en genieten van Zijn liefde, elke dag opnieuw, op elke leeftijd.

Hoofdstuk 1 — Vergeving ontvangen én geven

Bijbelgedeelte (NBV21)

Mattheüs 18:21-35

Eventueel aanvullend: Efeze 4:31-32

Ondertitel: *Vergeving verandert niet het verleden, maar kan wel de toekomst openen.*

Spiegelverhaal

Jan en Kees groeiden op in hetzelfde huis. Ze deelden een slaapkamer. Ze voetbalden samen op het pleintje achter de kerk. Ze hielpen hun vader op zaterdag in de groentetuin. Als er ruzie was, duurde die meestal niet langer dan een uur. Daarna gingen ze weer samen verder. Toen hun ouders ouder werden, veranderde er veel. Hun moeder kreeg dementie. Hun vader werd steeds zwakker. Er moesten moeilijke keuzes worden gemaakt. Wie ging er mee naar het ziekenhuis? Wie regelde de administratie? Kon moeder nog thuis blijven wonen? Beiden wilden het goede doen. Maar ze deden het ieder op hun eigen manier. Jan vond dat Kees te weinig hielp. Kees vond dat Jan overal kritiek op had.

Wat begon met kleine ergernissen, groeide langzaam uit tot een diepe verwijdering. Na de begrafenis van hun moeder liep de spanning hoog op. Er vielen woorden die geen van beiden ooit had willen zeggen. "Jij denkt altijd dat jij het beter weet." "En jij laat alles aan een ander over."

Daarna werd het stil. Eerst een paar weken. Toen een paar maanden. Daarna jaren. Hun vrouwen vonden het verdrietig. De kinderen zagen elkaar nauwelijks meer. Op verjaardagen werd steeds gekeken wie wel of niet zou komen. Als de één er was, bleef de ander thuis. Niemand sprak er nog over. Het leek alsof iedereen eraan gewend was geraakt.

Totdat Jan op een ochtend werd gebeld. "Je broer ligt in het ziekenhuis." Meer wist degene aan de telefoon ook niet. Jan bleef een tijdje met de telefoon in zijn hand zitten. Hij keek naar buiten. Het regende zacht.

Hij dacht aan vroeger. Aan de houten skelter die ze samen hadden gebouwd. Aan de vakanties op de Veluwe. Aan hun moeder die altijd zei: "Jullie horen bij elkaar."

Toen pakte hij zijn jas. Onderweg naar het ziekenhuis oefende hij allerlei zinnen. *"Waarom hebben we dit zo lang laten duren?" "Het spijt me." "We waren allebei koppig."*

Maar toen hij de kamer binnenliep, verdwenen al die woorden.

Kees keek op. Hun blikken ontmoetten elkaar. Even zei niemand iets. Toen glimlachte Kees voorzichtig. "Wat fijn dat je gekomen bent." Jan ging zitten. Hij pakte de hand van zijn broer vast. Meer gebeurde er die middag eigenlijk niet.

Ze praatten niet over vroeger. Niet over de ruzie. Niet over wie gelijk had. Maar toen Jan later naar huis reed, wist hij één ding zeker. Er was iets begonnen. Geen wonder. Geen oplossing.

Maar een eerste stap. En soms begint vergeving precies daar. Niet met grote woorden. Maar met de bereidheid om weer naar elkaar toe te gaan.

Van het verhaal naar de Bijbel

Misschien herkent u iets uit dit verhaal. Misschien niet precies een ruzie tussen broers. Maar misschien wel een verwijdering binnen de familie. Een moeilijke verhouding met een zoon of dochter. Een huwelijk waarin woorden zijn gevallen die nog steeds pijn doen. Een vriend die u uit het oog bent verloren. Of misschien bent u juist degene die zelf gekwetst is.

Bijna niemand bereikt de tweede helft van zijn leven zonder littekens. Sommige wonden genezen langzaam. Andere lijken nooit helemaal dicht te gaan. Juist daarom is vergeving een onderwerp dat veel mensen raakt. Vergeven is niet gemakkelijk. Soms lijkt het zelfs onmogelijk.

Toch spreekt de Bijbel er opvallend vaak over. Niet omdat God onze pijn niet serieus neemt.

Maar omdat Hij weet wat onverzoende pijn met een mens kan doen. Jezus vertelt in Mattheüs 18 een indrukwekkende gelijkenis over een man die zelf vergeving ontvangt, maar diezelfde vergeving niet wil doorgeven aan een ander.

Voordat we daarover nadenken, lezen we eerst **Mattheüs 18:21-35 (NBV21)**.

- 21 Daarop kwam Petrus bij hem staan en vroeg: 'Heer, als mijn broeder of zuster tegen mij zondigt, hoe vaak moet ik dan vergeving schenken? Tot zevenmaal toe?'
- 22 Jezus antwoordde: 'Niet tot zevenmaal toe, zeg ik je, maar tot zeventig maal zeven.
- 23 Daarom is het met het koninkrijk van de hemel als met een koning die rekenschap wilde vragen van zijn dienaren.
- 24 Toen hij daarmee begonnen was, bracht men iemand bij hem die hem tienduizend talent schuldig was.
- 25 Omdat hij niets kon terugbetalen, gaf zijn heer bevel dat de man samen met zijn vrouw en kinderen en alles wat hij bezat verkocht moest worden, zodat de schuld kon worden ingelost.
- 26 Toen wierp de dienaar zich aan de voeten van zijn heer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal u alles terugbetalen."
- 27 Zijn heer kreeg medelijden, hij liet hem vrij en schold hem de geleende som kwijt.
- 28 Toen deze dienaar naar buiten ging, trof hij daar een van de andere dienaren, die hem honderd denarie schuldig was. Hij nam hem in een wurggreep en beet hem toe: "Betaal me alles wat je me schuldig bent!"
- 29 Toen wierp deze zich voor hem neer en smeekte hem: "Heb geduld met mij, ik zal je betalen."
- 30 Maar hij wilde daar niet van weten, integendeel, hij liet hem gevangenzetten tot hij de hele schuld zou hebben afbetaald.
- 31 Toen de andere dienaren begrepen wat er gebeurd was, waren ze zeer ontdaan, en gingen ze naar hun heer om hem alles te vertellen.
- 32 Daarop liet zijn heer hem bij zich roepen en hij zei tegen hem: "Je bent een slechte dienaar. Heel die schuld heb ik je kwijtgescholden, omdat je me erom smeekte.
- 33 Dan had jij toch zeker ook medelijden moeten hebben met die andere dienaar, zoals ik medelijden heb gehad met jou?"
- 34 En zijn heer was zo kwaad dat hij hem in handen van de gerechtsbeulen gaf tot hij de hele schuld zou hebben terugbetaald.
- 35 Zo zal mijn hemelse Vader ook ieder van jullie behandelen die zijn broeder of zuster niet van harte vergeeft.'

Uitleg

De gelijkenis die Jezus vertelt, begint met een koning die zijn dienaren rekenschap laat afleggen. Eén van hen blijkt een schuld te hebben die zo groot is dat hij die nooit zou kunnen terugbetalen. Hij smeekt om geduld. Dan gebeurt iets onverwachts. De koning krijgt medelijden. Hij geeft de man niet alleen uitstel, maar scheldt de hele schuld kwijt. Nog diezelfde dag komt deze man een mededienaar tegen. Die heeft ook een schuld, maar die is heel klein in vergelijking met wat hemzelf zojuist is vergeven. Toch grijpt hij de ander bij de keel en eist onmiddellijke betaling. Hij wil niet luisteren naar het verzoek om geduld en laat de man zelfs gevangenzetten.

Wanneer de koning dat hoort, roept hij de dienaar terug. Hij zegt: *"Ik heb jou alles kwijtgescholden. Had jij dan geen medelijden moeten hebben met je mededienaar?"*

Met deze gelijkenis wil Jezus iets heel belangrijks duidelijk maken. Wij leven allemaal van vergeving. Dat begint niet bij wat wij voor een ander doen. Het begint bij wat God voor ons heeft gedaan.

Vergeving begint niet bij ons. Vergeving begint bij God.

Dat is soms een ongemakkelijke gedachte. De meeste mensen vinden zichzelf geen slecht mens. We proberen eerlijk te leven. We doen ons best voor onze familie. We helpen anderen waar we kunnen. Toch zegt de Bijbel dat ieder mens tekortschiet tegenover God. Niemand leeft volmaakt. Niemand kan zeggen dat hij God altijd liefheeft met heel zijn hart en zijn naaste altijd zoals zichzelf.

Dat betekent niet dat wij allemaal dezelfde fouten maken. De één draagt misschien schuld over harde woorden. Een ander over nalatigheid. Weer een ander over trots, jaloezie of bitterheid. Maar uiteindelijk hebben we allemaal Gods vergeving nodig.

Dat is de eerste boodschap van deze gelijkenis. *Vergeving begint niet bij ons. Vergeving begint bij God.*

Misschien hebt u in uw leven weleens ervaren hoe bevrijdend het is wanneer iemand zegt: "Ik vergeef je." Er valt iets van uw schouders. Er komt weer ruimte om elkaar aan te kijken.

Zo wil God met mensen omgaan. Niet omdat Hij onze fouten onbelangrijk vindt, maar omdat Jezus Christus onze schuld heeft gedragen aan het kruis. Daarom mag een mens leven uit genade.

Dat is het hart van het Evangelie. Maar Jezus laat het daar niet bij. Wie zelf uit vergeving leeft, leert ook een ander te vergeven. Dat klinkt eenvoudig. "Hoewel we het zelf heel vaak bidden: Heer vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren."

In werkelijkheid is het vaak één van de moeilijkste dingen die God van ons vraagt. Sommige mensen hebben diepe wonden opgelopen. Ze zijn bedrogen. Genegeerd. Verlaten. Onrechtvaardig behandeld. Soms al tientallen jaren geleden.

Misschien denkt u bij het woord *vergeven* meteen aan iemand. Een naam die nog steeds pijn doet. Een gebeurtenis die u nooit bent vergeten. Dan is het belangrijk om eerst iets duidelijk te zeggen. Vergeven betekent niet dat u moet doen alsof er niets gebeurd is. *God vraagt nergens dat wij kwaad goed noemen.*

Vergeven betekent niet dat u moet doen alsof er niets gebeurd is. God vraagt nergens dat wij kwaad goed noemen.

Vergeven betekent ook niet dat vertrouwen altijd meteen terugkomt. Soms is afstand juist wijs. Soms blijft er verdriet.

Soms zijn de gevolgen van wat gebeurd is blijvend. Vergeven betekent evenmin dat u alles moet vergeten. Mensen zeggen weleens: "Vergeven en vergeten." Maar vergeten kunnen wij meestal toch niet. En God vraagt dat ook niet.

Vergeven betekent iets anders. Het betekent dat ik mijn recht op wraak loslaat. Ik leg de zaak in Gods handen. Ik laat niet langer toe dat de pijn mijn hele leven blijft beheersen.

Dat is een proces. Soms duurt dat lang. Heel lang. Daarom is vergeving niet altijd één beslissing. Vaak is het een weg. Een weg waarop u telkens opnieuw bidt: "Heer, ik kan dit eigenlijk niet. Wilt U mij helpen?"

Juist ouderen weten hoe ingewikkeld het

leven kan zijn. Misschien kijkt u terug op gebeurtenissen waarvan u zegt: "Als dat nooit gebeurd was, dan..."

Misschien zijn er gesprekken die nooit meer gevoerd kunnen worden, omdat de ander inmiddels overleden is. Ook dan blijft vergeving mogelijk. Niet omdat alles opgelost wordt. Maar omdat God ook dan genezing wil geven aan een hart dat beschadigd is. Soms begint vergeving zelfs bij jezelf. Er zijn mensen die zichzelf na vele jaren nog steeds verwijten maken. "Had ik maar..." "Waarom heb ik toen..." "Als ik dat anders had gedaan..."

Natuurlijk mogen we schuld eerlijk onder ogen zien. Maar wanneer God vergeeft, hoeven wij niet vast te blijven zitten in een verleden dat Hij heeft losgelaten. Dat vraagt geloof. En vertrouwen. Efeze 4: 32 vat het prachtig samen: "Wees goed voor elkaar en vol medeleven; vergeef elkaar zoals God u in Christus vergeven heeft."

Daar staat niet dat wij uit eigen kracht moeten vergeven. Er staat dat wij mogen doorgeven wat wij zelf hebben ontvangen. Misschien is dat wel de mooiste manier om ouder te worden.

Niet met een hart dat steeds harder wordt. Maar met een hart dat, door alles heen, zachter is geworden. Een hart dat geleerd heeft dat genade sterker is dan bitterheid. En dat Gods liefde groter is dan onze diepste wonden.

Vergeven betekent dat ik mijn recht op wraak loslaat.

Wanneer dat gebeurt, draagt een mens vrucht. Misschien niet door grote daden. Maar door vrede uit te stralen. Door een eerste stap te zetten. Door een telefoontje. Een kaart. Een handdruk. Of eenvoudig door in het gebed de naam van die ander weer voorzichtig bij God te brengen. Dat zijn vaak de stille wonderen waarmee Gods Koninkrijk zichtbaar wordt. En misschien begint zo'n wonder vandaag wel bij u.

Gesprekstip

Vergeving is een onderwerp dat dicht bij het hart komt. Er kunnen tijdens het gesprek herinneringen bovenkomen die nog steeds pijn doen. Geef elkaar de vrijheid om wel of niet iets persoonlijks te vertellen. Niemand hoeft zijn verhaal te delen.

Luister met aandacht, zonder direct oplossingen aan te dragen of een oordeel te geven.

Soms is het belangrijkste dat iemand merkt: *hier mag mijn verhaal er zijn*.

Probeer het gesprek steeds weer terug te brengen naar de vraag: **Wat leert Jezus ons in dit Bijbelgedeelte over Gods vergeving en over de weg van vergeving in ons eigen leven?**

Bedenk ook dat vergeving voor de één een proces van jaren is en voor de ander misschien een eerste stap die nog gezet moet worden. Geef elkaar daarin ruimte.

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. In het spiegelverhaal verloren twee broers elkaar jarenlang uit het oog. Wat raakte u het meest in hun verhaal?
2. Jezus vertelt dat wij leven van Gods vergeving. Waarom is het belangrijk om daar steeds opnieuw bij stil te staan?
3. Vergeven betekent niet dat je goedpraat wat er gebeurd is. Welke verschillen ziet u tussen **vergeven**, **vergeten** en **vertrouwen**?
4. Zijn er mensen in uw leven van wie u hebt geleerd wat vergeving betekent? Wat maakte hun houding bijzonder?
5. Als u terugkijkt op uw leven, wat neemt u dan mee uit dit Bijbelgedeelte? Is er iets wat God vandaag tegen u zegt?

Werkvorm: Een steen loslaten

Benodigdheden

- Een kleine steen voor iedere deelnemer.
- Een mand of houten schaal.

Geef iedereen aan het begin van de werkvorm een steen.

Vraag de deelnemers de steen een minuut stil in hun hand te houden.

Zeg daarna bijvoorbeeld:

"Soms dragen we iets met ons mee dat zwaar is. Verdriet. Teleurstelling. Woede. Onrecht. Misschien denkt u nu aan iemand of aan een gebeurtenis die nog steeds pijn doet. U hoeft daar niets over te vertellen."

Laat daarna een korte stilte vallen.

Lees vervolgens langzaam **Efeze 4:31-32**.

Nodig daarna iedereen uit om, als teken van verlangen om de last bij God neer te leggen, de steen in de schaal te leggen. Zeg erbij: *"Misschien is uw weg naar vergeving nog lang. Misschien bent u er nog niet. Dat hoeft ook niet vandaag. Maar u mag wel vragen of God u wil helpen de eerste stap te zetten."*

Er hoeft daarna geen gesprek meer te volgen. De stilte mag gewoon blijven bestaan.

Gebied

Heer onze God, Wij danken U dat U een God bent van genade en ontferming.

U kent ons leven. U weet welke vreugde wij hebben ontvangen, maar ook welke pijn wij met ons meedragen. Soms hebben anderen ons diep gekwetst.

Soms hebben wij zelf anderen verdriet gedaan.

Dank U dat wij door Jezus Christus mogen leven van Uw vergeving. Niet omdat wij dat verdienen, maar omdat Uw liefde groter is dan onze schuld. Wilt U ons leren om ook anderen te vergeven. Geef ons wijsheid wanneer dat moeilijk is.

Geef ons moed om een eerste stap te zetten waar dat mogelijk is.

En geef ons vrede wanneer wij dingen moeten loslaten die wij zelf niet kunnen oplossen. Bewaar ons voor bitterheid. Vul ons hart met Uw liefde.

Maak ons tot mensen die iets laten zien van de genade die wij zelf hebben ontvangen. Zo bidden wij in de naam van Jezus Christus.

Amen.

Om mee naar huis te nemen

"Wie leeft uit Gods vergeving, hoeft niet gevangen te blijven in het verleden. Gods genade opent de weg naar een nieuwe toekomst."

Hoofdstuk 2 — Wanneer God stil lijkt

Bijbelgedeelte (NBV21)

Psalm 13

Eventueel aanvullend: Psalm 77:1-13

Ondertitel: *Ook wanneer wij God niet horen, laat Hij ons niet los.*

Spiegelverhaal

Sinds haar man was overleden, waren de dagen stiller geworden. Veel stiller. Jarenlang hadden ze alles samengedaan. Ze wandelden iedere avond een stukje. Ze deden samen boodschappen. Ze lazen na het ontbijt uit de Bijbel. En voordat ze gingen slapen, baden ze samen. Nu stond er nog maar één kopje op tafel.

Soms betrapte Martha zich erop, dat ze iets wilde vertellen. Dan draaide ze zich om. En besepte ze opnieuw dat niemand meer luisterde. De eerste maanden na het overlijden was er veel bezoek geweest. De kinderen kwamen regelmatig langs. Buren brachten een maaltijd. Mensen uit de kerk stuurden kaarten. Maar langzaam werd het weer gewoon. Voor anderen tenminste. Voor Martha niet.

Elke avond bad ze. "Heer, wilt U mij laten merken dat U dichtbij bent?" Ze bad niet om een wonder. Niet om een stem uit de hemel. Alleen om de zekerheid dat God haar zag. Maar het bleef stil.

Op een zondag luisterde ze naar de preek. De dominee sprak over Gods trouw. De mensen zongen uit volle overtuiging. Martha probeerde mee te zingen. Maar diep vanbinnen dacht

ze: *"Waarom voel ik daar zo weinig van?"* Die gedachte maakte haar verdrietig. Misschien was haar geloof niet sterk genoeg. Misschien deed ze iets verkeerd. Misschien luisterde God wel naar anderen, maar niet naar haar.

Een paar weken later kwam haar kleindochter op bezoek. Ze was zestien. Ze hielp haar oma met de tuin. Terwijl ze samen onkruid wieden, vroeg ze ineens: "Oma... bidt u nog steeds iedere dag?" "Ja." "En krijgt u dan antwoord?"

Martha keek even naar de bloemen. "Niet zoals ik zou willen." Haar kleindochter zweeg. Na een tijdje zei ze: "Maar u blijft wel bidden." Martha glimlachte. "Ja."

"Waarom eigenlijk?" Ze dacht even na. Toen antwoordde ze: "Omdat ik misschien God soms niet hoor... maar ik weet dat Hij mij wel hoort." Die woorden verrasten haarzelf. Want terwijl ze deze uitspraak, merkte ze dat haar vertrouwen niet verdwenen was. Het voelde soms klein.

Soms kwetsbaar. Maar het was er nog.

*Als ik bid hoor ik
misschien God niet...
maar ik weet dat Hij
mij wel hoort.*

Die avond sloeg ze haar Bijbel open. Niet omdat ze ineens alle antwoorden had gevonden. Maar omdat ze opnieuw wilde luisteren. En terwijl buiten langzaam de avond viel, bad ze eenvoudig: "Heer... Ook als U stil lijkt, wil ik toch bij U blijven."

Van het verhaal naar de Bijbel

Vrijwel iedere gelovige kent zulke momenten. Tijden waarin het lijkt alsof God ver weg is. Gebeden lijken onbeantwoord te blijven. De Bijbel spreekt niet alleen over geloof, vreugde en vertrouwen. Ook twijfel, verdriet en vragen krijgen een eerlijke plaats. Dat is misschien wel één van de mooiste dingen van de Psalmen. Ze doen niet alsof geloven altijd gemakkelijk is. Psalm 13 begint met vier indringende vragen. Alle vier beginnen ze met: *"hoe lang nog, HEER?"* David durft zijn nood eerlijk bij God neer te leggen. Hij houdt zijn verdriet niet verborgen. Juist daarom geeft deze psalm zoveel herkenning aan mensen die een periode van stilte meemaken.

Voordat we verder nadenken over Gods aanwezigheid, lezen we eerst **Psalm 13 (NBV21)**.

Psalmen 13

- 1 Voor de koorleider. Een psalm van David.
- 2 Hoe lang nog, HEER, zult u mij vergeten? Hoe lang nog verbergt u voor mij uw gelaat?
- 3 Hoe lang nog wordt mijn ziel gekweld door zorgen en mijn hart door verdriet overstelpt, dag aan dag? Hoe lang nog houdt mijn vijand de overhand?
- 4 Zie mij, antwoord mij, HEER, mijn God! Verlicht mijn ogen, dat ik niet in doodsslaap wegzink.
- 5 Laat mijn vijand niet roepen: 'Ik heb hem verslagen,' Mijn belagers niet juichen omdat ik bezwijk.
- 6 Ik vertrouw op uw liefde: Mijn hart zal juichen omdat u redding brengt, Ik zal zingen voor de HEER, hij heeft mij geholpen.

Uitleg

Psalm 13 is één van de kortste psalmen in de Bijbel. Toch raakt deze psalm een gevoel dat veel mensen herkennen. David begint niet met lofprijzing. Hij begint met vragen. Vier keer klinkt dezelfde roep: *"Hoe lang nog, HEER?"*

Hoe lang blijft U mij vergeten?

Hoe lang verbergt U uw gezicht voor mij?

Hoe lang moet ik leven met verdriet?

Hoe lang krijgt mijn vijand de overhand?

Dat zijn eerlijke woorden. Misschien zelfs woorden waarvan wij denken: *Mag je dat wel tegen God zeggen?* De Bijbel geeft daar zelf het antwoord op. Ja. God nodigt ons uit om eerlijk te zijn. Hij kent onze gedachten toch al. Hij weet wanneer wij blij zijn. Maar Hij weet ook wanneer wij teleurgesteld zijn. Wanneer wij twijfelen. Wanneer wij moe zijn. Wanneer wij niet begrijpen waarom bepaalde dingen gebeuren.

Soms denken mensen dat geloven betekent dat je altijd sterk moet zijn. Alsof een gelovige nooit mag twijfelen. Nooit verdriet mag hebben. Nooit vragen mag stellen. Maar als we de Psalmen lezen, ontdekken we iets heel anders. David was een man die God liefhad. Toch kende hij perioden waarin hij Gods nabijheid nauwelijks ervoer. Dat maakt deze psalm zo herkenbaar. Ook christenen kunnen tijden meemaken waarin God stil lijkt. Misschien bidt u al lange tijd voor een ziek familielid. Misschien vraagt u om kracht, maar blijft het leven zwaar. Misschien hebt u afscheid moeten nemen van iemand van wie u hield. Misschien maakt u zich zorgen over een kind of kleinkind. Of misschien is er wel geen duidelijke aanleiding.

U mist gewoon de vreugde die u vroeger in het geloof ervoer. Dan kan de vraag opkomen: *"Waar bent U, Heer?"* Die vraag hoeft u niet weg te stoppen. David doet dat ook niet. Hij brengt zijn vragen juist bij God. Dat is een belangrijk verschil. Twijfel hoeft ons niet van God af te brengen. Twijfel mag ons juist naar Hem toe brengen. In de Psalmen zien we dat telkens weer. Mensen schreeuwen hun verdriet uit. Ze huilen. Ze klagen. Ze begrijpen God soms niet. Maar ze blijven wel met Hem spreken. Dat is geloof. Niet het ontbreken van vragen. Maar het blijven zoeken naar God, ook wanneer antwoorden uitblijven.

Er is nog iets opvallends in Psalm 13. De omstandigheden van David veranderen niet. Aan het einde van de psalm lezen we nergens dat zijn problemen ineens zijn opgelost. Zijn vijanden zijn niet verdwenen. Zijn zorgen zijn niet voorbij. Toch verandert er iets. Niet buiten hem. Maar in hem.

Aan het begin zegt hij: *"Hoe lang nog?"* Aan het einde zegt hij: *"Ik vertrouw op uw liefde."*

Wat is er gebeurd? David heeft tijdens zijn gebed opnieuw gezien wie God is. Niet zijn omstandigheden zijn veranderd. Zijn blik is veranderd. Dat is een les die veel oudere gelovigen herkennen. Sommige vragen blijven onbeantwoord. Waarom werd de één genezen en de ander niet? Waarom overleed iemand zo jong? Waarom liep een huwelijk stuk? Waarom kwam er geen verzoening? Waarom bleef een gebed onverhoord?

Wij hebben niet op al die vragen een antwoord. En de Bijbel doet ook niet alsof wij dat wel hebben. Soms blijft er stilte. Maar Gods stilte betekent niet dat Hij afwezig is.

Denk maar aan Jezus. Ook Hij kende momenten waarop Hij de nabijheid van Zijn Vader niet voelde. Aan het kruis riep Hij: *"Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?"* Juist daarom begrijpt Hij mensen die worstelen met vragen en verdriet. Hij weet wat het is om pijn te dragen. Hij weet wat het is om te lijden. En Hij belooft Zijn kinderen niet dat het leven altijd gemakkelijk zal zijn. Wel belooft Hij: *"Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld."*

Die belofte hangt niet af van ons gevoel. Soms voelen wij Gods nabijheid heel sterk. Soms nauwelijks. Maar Gods trouw verandert niet. Dat zien we ook terug in het leven van veel oudere christenen. Als zij terugkijken op hun leven, zeggen ze vaak niet: *"Ik heb God altijd begrepen."* Veel vaker zeggen ze: *"Ik heb achteraf gezien dat God mij nooit heeft losgelaten."* Misschien herkent u dat ook. Er waren tijden waarin u zich afvroeg hoe u verder moest. En toch bent u hier. God heeft u gedragen. Misschien ongemerkt. Misschien op manieren die u pas later bent gaan zien.

Dat betekent niet dat alle vragen verdwenen zijn. Sommige vragen nemen we mee ons leven lang. Maar geloof betekent niet dat wij alles begrijpen. Geloof betekent dat wij ons vasthouden aan Degene die wel alles weet. Daarom is Psalm 13 uiteindelijk geen psalm van wanhoop. Het is een psalm van hoop. Een hoop die niet rust op onze gevoelens. Niet op onze omstandigheden. Maar op Gods onveranderlijke liefde.

Misschien bidt u vandaag al lange tijd om iets waarvoor nog geen antwoord is gekomen. Blijf dan toch bidden. Blijf uw Bijbel openen. Blijf uw zorgen bij God brengen. Niet omdat u zeker weet wanneer Hij zal antwoorden. Maar omdat u zeker mag weten dat Hij u hoort. Soms lijkt God stil. Maar Hij is nooit onverschillig. Hij is de God die belooft: *"Ik zal u niet loslaten en Ik zal u niet verlaten."* (Hebreeën 13:5 en Deuteronomium 31:8) En juist die belofte mag ons dragen, ook wanneer wij Zijn stem even niet kunnen horen.

Ouderen zeggen vaak niet: *"Ik heb God altijd begrepen."* Veel vaker zeggen ze: *"Ik heb achteraf gezien dat God mij nooit heeft losgelaten."*

Gesprekstip

Het onderwerp van deze bijeenkomst kan veel emoties oproepen. Vrijwel iedereen kent perioden waarin het geloof gemakkelijk leek én perioden waarin God ver weg leek. Geef deelnemers de ruimte om daar eerlijk over te spreken.

Probeer niet direct antwoorden te geven op moeilijke vragen als: "*Waarom liet God dit gebeuren?*" of "*Waarom antwoordde God niet op mijn gebed?*" Zulke vragen hebben vaak geen eenvoudig antwoord.

Luister vooral naar elkaar. Soms helpt het meer om samen stil te zijn dan om veel woorden te gebruiken. Sluit het gesprek steeds af met de vraag: **Welke hoop geeft Psalm 13 ons, ook als wij Gods nabijheid niet altijd ervaren?**

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. David durft eerlijk tegen God te zeggen hoe hij zich voelt. Vindt u dat gemakkelijk of juist moeilijk? Waarom?
2. Hebt u in uw leven een periode meegemaakt waarin God ver weg leek? Wat heeft u toen geholpen om toch vast te houden aan het geloof?
3. In Psalm 13 verandert de situatie van David niet meteen, maar zijn vertrouwen groeit wel. Herkent u dat uit uw eigen leven?
4. Welke beloften uit de Bijbel geven u moed wanneer u moeilijke tijden doormaakt?
5. Als u terugkijkt op uw leven, kunt u dan momenten aanwijzen waarop u pas achteraf zag dat God u had gedragen?

Gebied

Trouwe God, Wij danken U dat wij met alles naar U toe mogen komen.

Ook met onze vragen. Ook met onze twijfels. Ook wanneer wij Uw nabijheid niet voelen. U kent ons hart beter dan wij onszelf kennen. Soms begrijpen wij niet waarom dingen gebeuren. Soms bidden wij lang zonder dat er een antwoord lijkt te komen. Soms voelen wij ons alleen. Dank U dat Uw liefde niet verandert.

Dank U dat U ons niet loslaat, ook wanneer wij U niet kunnen zien of voelen.

Geef ons het vertrouwen van David. Leer ons om onze zorgen eerlijk bij U te brengen.

Geef ons geduld om op Uw tijd te wachten.

En open onze ogen om ook de kleine tekenen van Uw trouw te blijven zien.

Wij bidden voor mensen die het vandaag bijzonder moeilijk hebben. Voor wie rouwen. Voor wie ziek zijn. Voor wie eenzaam zijn. Voor wie de moed dreigen te verliezen. Wilt U hen omringen met Uw vrede.

Help ons ook om elkaar tot steun te zijn. Maak ons tot mensen die luisteren, bemoedigen en hoop geven. Zo vertrouwen wij onszelf aan U toe.

In de naam van Jezus Christus.

Amen.

Werkvorm: Terugkijken met dankbaarheid

Benodigdheden

- Een vel papier voor iedere deelnemer.
- Een pen.

Vraag iedere deelnemer om bovenaan het papier te schrijven:

"God was dichterbij dan ik toen dacht."

Geef daarna vijf minuten stilte.

Vraag iedereen om één of twee moeilijke perioden uit het leven op te schrijven. Dat mogen woorden zijn, een jaartal of een paar zinnen. Niemand hoeft dit later voor te lezen.

Laat vervolgens de deelnemers onder iedere gebeurtenis opschrijven:

- Wie gaf mij toen steun?
- Welke Bijbeltekst gaf mij kracht?
- Waar zag ik later toch Gods leiding?
- Wat heb ik in die periode geleerd?

Nodig daarna de deelnemers uit om, als zij dat willen, één ervaring met de groep te delen.

Sluit af met de opmerking:

"Soms begrijpen we Gods weg pas als we achterom kijken. Wat toen donker leek, blijkt later toch een weg te zijn geweest waarop God ons heeft gedragen."

Om mee naar huis te nemen: "Ook wanneer God stil lijkt, is Hij nog steeds aan het werk. Zijn trouw hangt niet af van wat wij voelen, maar van Wie Hij is."

Hoofdstuk 3 — Blijven groeien als christen

Bijbelgedeelte (NBV21)

Filippenzen 3:12-16

*Eventueel aanvullend: Johannes
15:1-8*

Ondertitel: *Je bent nooit te oud
om dichter naar Jezus toe te
groeien.*

Spiegelverhaal

Toen Wim met pensioen ging,
kreeg hij vaak dezelfde vraag.

"En... wat ga je nu doen?"

Hij moest er altijd een beetje om
lachen. Alsof zijn leven nu klaar
was. De eerste maanden genoot
hij van de rust. Hij werkte in de
tuin.

Maakte fietstochten met zijn
vrouw. Paste regelmatig op de
kleinkinderen. Maar na verloop
van tijd begon hij zich af te vragen:

"Is dit alles?" Op een Bijbelkring hoorde hij iemand zeggen: "Je kunt ook na je pensioen nog
groeien in je geloof." Die zin bleef hangen. Wim dacht altijd dat geestelijke groei vooral iets
voor jonge mensen was. Zij moesten nog keuzes maken. Een gezin opbouwen. Hun weg
zoeken.

Maar hij? Zijn leven lag grotendeels achter hem. Toch besloot hij iedere ochtend een kwartier
eerder op te staan. Hij zette een kop koffie. Las een gedeelte uit de Bijbel. Bad voor zijn
kinderen. Voor zijn kleinkinderen. Voor mensen uit de kerk.

In het begin leek er weinig te veranderen. Maar langzaam merkte hij iets op. Hij werd
geduldiger. Hij luisterde beter. Hij maakte zich minder druk om kleine dingen. Hij kreeg meer
oog voor mensen die alleen waren. En hij ontdekte dat hij meer vrede had dan vroeger. Niet
omdat zijn leven gemakkelijker werd. Integendeel.

Zijn gezondheid ging langzaam achteruit. Sommige vrienden overleden. Zijn vrouw kreeg
lichamelijke klachten. Maar juist in die jaren groeide zijn vertrouwen op God.

Op een middag zat hij met zijn kleinzoon in de tuin. De jongen wees naar een jonge
eikenboom. "Die groeit niet hard." Wim glimlachte. "Nee."

"Maar opa... hij wordt wel steeds groter." Wim keek naar het boompje.

"Dat geldt ook voor mensen." Zijn kleinzoon keek hem vragend aan.

"Je ziet het niet van de ene dag op de andere." "Maar als je jarenlang met God leeft..." "...dan verandert Hij je toch."

Later die avond dacht Wim nog eens aan dat gesprek. Hij keek terug op zijn leven. Hij zag fouten. Gemiste kansen. Momenten waarop hij anders had willen reageren.

Maar hij zag ook iets anders. God had hem al die jaren niet losgelaten. En Hij was ook nu nog niet klaar met hem. Sindsdien bad Wim iedere morgen dezelfde eenvoudige woorden: "Heer, laat mij vandaag weer een klein beetje meer op Jezus lijken."

Van het verhaal naar de Bijbel

Soms denken mensen dat geestelijke groei vooral iets is voor jonge christenen. Alsof je op latere leeftijd alleen nog terugkijkt. De apostel Paulus laat een heel ander geluid horen. Hoewel hij al jarenlang met Christus leeft, schrijft hij: *"Niet dat ik al zover ben of mijn doel al heb bereikt."*

Paulus blijft onderweg. Hij blijft leren. Hij blijft groeien. Hij blijft verlangen om Christus beter te leren kennen.

Dat is een bemoedigende boodschap. God is nooit klaar met Zijn kinderen. Zolang wij leven, wil Hij ons vormen naar het beeld van Jezus.

Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Filippenzen 3:12-16 (NBV21)**.

"Je ziet het misschien niet van de ene dag op de andere." "Maar als je jarenlang met God leeft..." "...dan verandert Hij je toch."

- 12 Niet dat ik al zover ben en mijn doel al heb bereikt. Maar ik houd vol in de hoop eens dat te kunnen grijpen waarvoor Christus Jezus mij gegrepen heeft.
- 13 Broeders en zusters, ik beeld me niet in dat ik het al heb bereikt, maar één ding is zeker: ik vergeet wat achter me ligt en richt mij op wat voor me ligt.
- 14 Ik ga recht op mijn doel af: de hemelse prijs waartoe God mij door Christus Jezus roept.
- 15 Hierop moeten wij ons allen als volmaakte mensen richten. Mocht u er op enig punt anders over denken, dan zal God het u wel duidelijk maken.
- 16 In ieder geval, laten we op de ingeslagen weg voortgaan.

Uitleg

Wanneer we ouder worden, verandert er veel. Ons lichaam wordt minder sterk. We moeten afscheid nemen van mensen die ons dierbaar zijn. Werk stopt. Taken vallen weg. Soms vragen mensen zich af: *"Heeft God nog een bedoeling met mijn leven?"*

De Bijbel geeft daarop een verrassend antwoord. Ja. God is nog niet klaar met u.

Dat is precies wat Paulus schrijft in zijn brief aan de christenen in Filippi. Paulus heeft op dat moment al tientallen jaren met Jezus geleefd. Hij heeft gemeenten gesticht. Hij heeft vervolging meegemaakt. Hij heeft veel geleden om zijn geloof. Toch schrijft hij niet: *"Nu ben ik er."* Integendeel. Hij zegt: *"Niet dat ik al zover ben of mijn doel al heb bereikt. Maar ik ga er recht op af."*

Dat is een opvallende houding. Paulus blijft leerling. Hij blijft groeien. Hij blijft verlangen om Christus beter te leren kennen. Dat is een belangrijke les voor ons allemaal.

Geestelijke groei houdt nooit op. Soms denken wij bij groeien aan kennis. Meer Bijbelkennis. Meer inzicht. Dat is waardevol. Maar de Bijbel bedoelt met groeien nog iets veel belangrijkers. Steeds meer gaan lijken op Jezus. Of anders gezegd: een steeds sterkere band opbouwen met Jezus. Door Hem een steeds grotere plaats te geven in je leven. Dat gebeurt niet van de ene dag op de andere.

Net zoals een boom langzaam groeit. Of een plant iedere dag een klein beetje groter wordt. Vaak zie je de verandering pas wanneer je terugkijkt. Zo werkt God ook in mensen. Hij verandert ons stap voor stap. Soms bijna ongemerkt. Misschien merkt u het zelf nauwelijks. Maar anderen zien het soms wel. Ze zeggen bijvoorbeeld: *"U bent zo rustig geworden."* Of: *"Ik bewonder uw geduld."* Of: *"U straalt vertrouwen uit."*

Dat zijn vaak tekenen van geestelijke groei. Niet omdat wij zo bijzonder zijn. Maar omdat de Heilige Geest in ons werkt.

Dat betekent niet dat oudere christenen geen fouten meer maken. Integendeel. Vaak ontdekken we juist steeds meer hoe afhankelijk wij van Gods genade zijn. Toen Paulus jonger was, dacht hij dat hij veel kon bereiken door zijn eigen inzet. Later ontdekte hij dat alles genade is. Ook dat is groei. Nederiger worden. Milder worden. Meer leren vertrouwen. Misschien merkt u dat u tegenwoordig anders reageert dan vroeger.

Waar u vroeger snel boos werd, blijft u nu rustiger.

Waar u vroeger alles zelf wilde oplossen, leert u nu eerder bidden.

Waar u vroeger vooral met uzelf bezig was, ziet u nu sneller de nood van een ander.

Dat zijn geen toevallige veranderingen. Dat is Gods werk.

Johannes 15 gebruikt daarvoor een prachtig beeld. Jezus zegt: *"Ik ben de wijnstok, jullie zijn de ranken."* Een rank hoeft zichzelf niet krampachtig te laten groeien. Hij hoeft alleen verbonden te blijven met de wijnstok. Daar stroomt het leven vandaan.

Zo is het ook met ons. Wij groeien niet doordat wij harder ons best doen. Wij groeien doordat wij dicht bij Jezus blijven. Door te luisteren naar Zijn Woord. Door te bidden.

Door samen te komen met andere gelovigen. Door iedere dag opnieuw ons leven aan Hem toe te vertrouwen.

Dat zijn eenvoudige dingen. Maar juist daarin werkt God. Soms verwachten wij grote veranderingen. Een bijzondere ervaring. Een ingrijpende gebeurtenis. Maar meestal werkt God heel gewoon. Door een Bijbelgedeelte dat ons raakt. Door een gesprek. Door een preek.

Door een lied. Door een moeilijke periode waarin wij leren vertrouwen. Zelfs lijden kan bijdragen aan geestelijke groei.

Niemand verlangt naar moeilijke tijden. Toch gebruiken veel oudere gelovigen achteraf dezelfde woorden. *"Ik zou die periode niet opnieuw willen meemaken..." "...maar ik heb God toen wel beter leren kennen."* Dat is een wonder. God neemt het verdriet niet altijd weg. Maar Hij gebruikt het wel om ons dichter bij Zich te brengen.

Daarom hoeven wij ook niet moedeloos te worden wanneer wij onze eigen tekortkomingen zien. Misschien denkt u weleens: *"Na al die jaren had ik verder moeten zijn."* Paulus zegt eigenlijk hetzelfde. Hij weet dat hij zijn doel nog niet bereikt heeft. Maar hij blijft niet stilstaan bij zijn mislukkingen. Hij kijkt vooruit. Hij zegt: *"Ik vergeet wat achter mij ligt en richt mij op wat voor mij ligt."* (Filippenzen 3: 13-14)

Dat betekent niet dat Paulus zijn verleden uitwist. Dat verleden was erg genoeg. Hij laat zich er alleen niet door gevangenhouden. Dat is ook voor ons een bevrijdende gedachte. Wij

Uw leven vertelt een verhaal. Niet van volmaaktheid. Maar van Gods trouw. En zolang Hij u leven geeft, blijft Hij aan dat verhaal schrijven.

hoeven niet voortdurend terug te kijken naar alles wat verkeerd ging. Natuurlijk mogen wij onze fouten eerlijk belijden. Maar daarna mogen wij verdergaan.

God wil niet dat wij blijven leven met schuld of spijt. Hij nodigt ons uit om iedere nieuwe dag opnieuw met Hem te beginnen.

Misschien bent u inmiddels op een leeftijd gekomen waarop u denkt dat de belangrijkste hoofdstukken van uw leven geschreven zijn. Toch schrijft God nog steeds verder. Misschien niet meer door grote daden. Maar wel door een vriendelijk woord. Een luisterend oor. Een gebed voor een ander. Een kleinkind dat ziet hoe opa of oma vertrouwt op God. Een buurman die moed krijgt door uw geloof. Juist ouderen hebben vaak een stille invloed die veel groter is dan zij zelf beseffen.

Uw leven vertelt een verhaal. Niet van volmaaktheid. Maar van Gods trouw. En zolang Hij u leven geeft, blijft Hij aan dat verhaal schrijven. Daarom bent u nooit te oud om te groeien. Nooit te oud om iets nieuws uit Gods Woord te ontdekken. Nooit te oud om een oude gewoonte los te laten. Nooit te oud om vriendelijker, geduldiger en liefde voller te worden. Want de Heilige Geest gaat door met Zijn werk. Tot de dag waarop wij Jezus zullen zien zoals Hij is. En dan zal het groeiproces voltooid zijn. Tot die dag mogen wij, net als Paulus, blijven zeggen: *"Heer, ik ben nog niet waar U mij hebben wilt. Maar dank U dat U nog steeds met mij onderweg bent."*

Gesprekstip

Geestelijke groei verloopt bij ieder mens anders. De één vertelt gemakkelijk over zijn geloof, terwijl de ander dat moeilijk vindt. Moedig deelnemers aan om niet te vergelijken, maar eerlijk te vertellen wat zij herkennen.

Benadruk dat groeien als christen niet betekent dat wij volmaakt worden. Ook Paulus zegt dat hij zijn doel nog niet bereikt heeft. Het gaat er niet om hoe ver wij zijn, maar of wij met Jezus onderweg blijven.

Probeer tijdens het gesprek steeds de vraag centraal te houden:

"Hoe heeft God mij in de loop van mijn leven veranderd?"

Dat levert vaak mooie en bemoedigende gesprekken op.

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. Paulus schrijft dat hij zijn doel nog niet bereikt heeft. Waarom vindt u het bemoedigend dat zelfs Paulus zichzelf nog als leerling van Jezus ziet?
2. Als u terugkijkt op uw leven, waarin ziet u dat God u heeft veranderd?
3. Welke mensen hebben een belangrijke rol gespeeld in uw geestelijke groei?
4. Wat helpt u vandaag om dicht bij Jezus te blijven? Denk bijvoorbeeld aan Bijbellesen, gebed, kerkgang, gesprekken of het zingen van liederen.
5. Op welke manier zou God u ook in deze levensfase nog kunnen gebruiken voor andere mensen?

Werkvorm: Terugkijken op Gods werk

Benodigheden

- Een vel papier.
- Een pen.

Vraag iedere deelnemer een eenvoudige tijdlijn van zijn of haar leven te tekenen.

Laat vervolgens drie momenten opschrijven waarop het geloof een belangrijke rol speelde. Bijvoorbeeld:

- De doop of belijdenis;
- Een moeilijke periode waarin God kracht gaf;
- Een bijzondere Bijbeltekst;
- Een ontmoeting die veel betekende;
- Een ervaring van gebedsverhoring.

Vraag daarna: *"Wat hebt u in die periode over God geleerd?"*

Laat deelnemers, als zij dat willen, één gebeurtenis met de groep delen.

Sluit af met de opmerking: *"Als we terugkijken, zien we vaak pas hoeveel God al die jaren heeft gedaan. Hij heeft ons niet alleen door het leven geleid, maar ook veranderd."*

Gebed

Trouwe Vader, Wij danken U dat U nooit ophoudt met Uw werk in ons leven.

Ook wanneer wij ouder worden, blijft U ons vormen door Uw Woord en door Uw Geest. Dank U voor alles wat U ons in de afgelopen jaren hebt geleerd.

Dank U voor tijden van vreugde, waarin wij Uw goedheid hebben ervaren.

Dank U ook dat U moeilijke perioden hebt gebruikt om ons dichterbij U te brengen.
Heer, wij belijden dat wij nog lang niet zijn zoals Jezus. Vaak schieten wij tekort.
Wij zijn soms ongeduldig, bezorgd of eigenwijs. Wilt U ons blijven vernieuwen.
Geef ons een zacht hart. Leer ons vriendelijk te zijn.
Geef ons liefde voor de mensen om ons heen. Help ons om iedere dag opnieuw dicht bij U te leven. Wilt U ons ook in deze levensfase gebruiken tot zegen voor anderen.
Maak ons tot mensen die hoop uitstralen. Mensen bij wie anderen iets mogen zien van de liefde van Christus. En wanneer wij terugkijken op ons leven, laat ons dan steeds opnieuw ontdekken dat U al die jaren trouw bent geweest.
Wij leggen onze toekomst vol vertrouwen in Uw handen.
In de naam van Jezus Christus. **Amen.**

Om mee naar huis te nemen: "God is nog niet klaar met u. Zolang Hij u leven geeft, wil Hij u steeds meer laten lijken op Jezus."

Hoofdstuk 4 — Dankbaarheid oefenen

Bijbelgedeelte (NBV21)

Filippenzen 4:4-9

Eventueel aanvullend: Psalm 103:1-5

Ondertitel: Een dankbaar hart ziet Gods gaven, ook op gewone dagen.

Spiegelverhaal

Iedere avond, vlak voordat hij naar bed ging, pakte Arie een klein schriftje uit zijn nachtkastje. Het zag er niet bijzonder uit. Een eenvoudige blauwe kaft. Een beetje versleten. Maar voor Arie was het één van zijn kostbaarste bezittingen. Hij noemde het zijn **dankbaarheidsboekje**. Dat was begonnen na een moeilijke periode. Enkele jaren eerder had hij een hartoperatie ondergaan. Daarna volgde een lange tijd van revalidatie.

Hij kon veel minder dan vroeger. Soms voelde hij zich moedeloos. Op een dag zei een vriendin uit de kerk: "Probeer iedere avond drie dingen op te schrijven waarvoor je God kunt danken." Arie vond het eerlijk gezegd een vreemd idee. Op sommige dagen zag hij nauwelijks iets positiefs. Toch begon hij. De eerste avond schreef hij: "De zon scheen." "Mijn dochter belde." "Ik kon een klein stukje wandelen." Meer wist hij niet.

Maar de volgende dag lukte het weer. En de dag daarna opnieuw. Na enkele maanden bladerde hij terug. Hij zag bladzijde na bladzijde vol kleine zegeningen. Een goed gesprek. Een kleinkind dat op bezoek kwam. Een mooie preek. Een merel die vroeg in de ochtend zong. Een

buurman die spontaan hielp. Een vers uit de Bijbel dat precies op het juiste moment binnenkwam.

Langzaam ontdekte Arie iets bijzonders. Zijn omstandigheden waren niet veel veranderd. Zijn gezondheid bleef kwetsbaar. Hij bleef medicijnen gebruiken. Sommige zorgen bleven. Maar zijn manier van kijken veranderde wel. Hij zag steeds vaker wat God hem iedere dag gaf.

Toen zijn kleinzoon eens bleef logeren, vond hij het schriftje. "Opa... wat is dit?" Arie glimlachte. "Dat is mijn verzameling van Gods cadeautjes."

De jongen bladerde nieuwsgierig door de bladzijden. "Maar opa... hier staan allemaal gewone dingen." "Precies."

Arie keek hem aan. "De meeste wonderen van God zijn gewone dingen die we te snel vanzelfsprekend vinden." Die avond schreef Arie opnieuw drie zinnen op. *"Vandaag heb ik gelachen met mijn kleinzoon." "Ik mocht Psalm 103 lezen." "God was vandaag opnieuw goed voor mij."* Hij sloot het schriftje.

En bad zacht: "Heer, leer mij iedere dag Uw goedheid te blijven zien."

Van het verhaal naar de Bijbel

Veel mensen denken dat dankbaarheid vanzelf ontstaat wanneer het leven gemakkelijk is. De Bijbel laat iets anders zien. De apostel Paulus schrijft over blijdschap en dankbaarheid terwijl hij zelf veel moeilijkheden kent. Hij zegt niet dat christenen geen zorgen hebben. Wel nodigt hij hen uit om met alles naar God te gaan en Hem te danken. Dat is geen oppervlakkig optimisme. Het is vertrouwen dat God ook in moeilijke omstandigheden dichtbij blijft. Dankbaarheid is daarom meer dan een gevoel. Het is een manier van kijken. Een manier van leven. Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Filippenzen 4:4-9 (NBV21)**.

"De meeste wonderen van God zijn gewone dingen die we te snel vanzelfsprekend vinden."

4. Laat de Heer uw vreugde blijven; ik zeg u nogmaals: wees altijd verheugd.
5. Laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen. De Heer is nabij.
6. Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden.
7. Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren.
8. Ten slotte, broeders en zusters, schenk aandacht aan alles wat waar is, alles wat edel is, alles wat rechtvaardig is, alles wat zuiver is, alles wat lieflijk is, alles wat eervol is, kortom, aan alles wat deugdzaam is en lof verdient.
9. Doe alles wat ik u heb geleerd en overgedragen, wat ik u heb verteld en laten zien. Doe het, en de God van de vrede zal met u zijn.

Uitleg

Wanneer mensen ouder worden, kijken ze vaak terug op hun leven. Ze denken aan mooie herinneringen. Aan moeilijke jaren. Aan mensen die gekomen en gegaan zijn. Sommigen zeggen: *"Ik heb veel ontvangen."*

Anderen zien vooral wat zij zijn kwijtgeraakt. Dat is begrijpelijk. Ouder worden betekent ook afscheid nemen. Afscheid van gezondheid. Van werk. Van mensen die je lief zijn. Van plannen die niet meer uitgevoerd kunnen worden. Toch schrijft Paulus in Filippenzen 4 woorden die verrassend zijn. *"Verblijd u altijd in de Heer. Ik zeg het opnieuw: verheug u."*

Dat klinkt bijna onmogelijk. Hoe kun je blij zijn wanneer je ziek bent? Wanneer je alleen bent? Wanneer je zorgen hebt over je kinderen of kleinkinderen? Paulus bedoelt niet dat wij altijd vrolijk moeten zijn. Hij schrijft deze brief notabene terwijl hij gevangen zit. Hij weet wat verdriet is. Hij kent teleurstelling. Hij heeft hongergeleden. Hij is mishandeld. Hij weet hoe kwetsbaar het leven is.

Toch spreekt hij over blijdschap. Hoe kan dat? Omdat zijn blijdschap niet afhangt van zijn omstandigheden. Zijn vreugde ligt in Christus. Dat is een belangrijk verschil. Er is een groot verschil tussen geluk en vreugde. Geluk hangt vaak af van wat ons overkomt. Een mooie vakantie. Goed nieuws van de dokter. Een gezellige verjaardag. Een fijne dag met de familie. Dat zijn kostbare geschenken. Maar ze duren niet altijd.

Vreugde in de Heer gaat dieper. Die blijft ook wanneer het leven moeilijk wordt. Niet omdat wij sterk zijn. Maar omdat God trouw blijft. Daarom verbindt Paulus dankbaarheid ook aan gebed. Hij schrijft: *"Maak u nergens zorgen over, maar vraag God wat u nodig hebt en dank Hem in al uw gebeden."*

Een dankbaar hart verandert. Wie leert danken, gaat anders kijken.

Opvallend is dat Paulus niet zegt: *"Dank God pas wanneer alles goed gekomen is."* Nee. Hij zegt dat danken juist een plaats mag hebben midden in onze zorgen. Dat lijkt misschien vreemd. Hoe kun je danken wanneer je verdriet hebt?

De Bijbel vraagt ons niet dankbaar te zijn vóór het verdriet. Niemand hoeft God te danken voor ziekte. Of voor een overlijden. Of voor een gebroken relatie. Maar we mogen God wel danken dat Hij juist in zulke omstandigheden bij ons blijft. Dat Hij ons draagt. Dat Hij ons niet loslaat. Dat Hij kracht geeft voor iedere nieuwe dag.

Dankbaarheid betekent daarom niet dat we moeilijke dingen ontkennen. Dankbaarheid leert ons ook het goede te blijven zien. Daar hebben wij soms oefening voor nodig. Onze aandacht gaat namelijk gemakkelijk uit naar wat ontbreekt. Dat is heel menselijk.

Wanneer één ding misgaat, vergeten we soms de tien dingen die goed gingen. Daarom spreekt de Bijbel zo vaak over danken. Niet omdat God complimenten nodig heeft. Maar omdat een dankbaar hart verandert. Wie leert danken, gaat anders kijken.

Dat betekent niet dat de problemen verdwijnen. Maar wel dat Gods goedheid meer gaat opvallen. Psalm 103: 1-5 is daarvan een prachtig voorbeeld.

Psalmen 103 Van David.

1. Prijs de HEER, mijn ziel, prijs, mijn hart, zijn heilige naam.
2. Prijs de HEER, mijn ziel, vergeet niet één van zijn weldaden.
3. Hij vergeeft u alle schuld, hij geneest al uw kwalen,
4. hij redt uw leven van het graf, hij kroont u met trouw en liefde,
5. hij overlaadt u met schoonheid en geluk, uw jeugd vernieuwt zich als een adelaar.

David zegt: *"Prijs de HEER, mijn ziel, vergeet niet één van zijn weldaden."* Blijkbaar kunnen wij Gods goedheid vergeten. Niet omdat Hij ophoudt goed te zijn. Maar omdat wij er niet altijd meer op letten. Daarom noemt David Gods weldaden één voor één. Hij vergeeft. Hij geneest. Hij redt. Hij kroont met liefde. Hij geeft nieuwe kracht.

Dat is een goede gewoonte. Ook wij mogen leren om Gods zegeningen bewust te benoemen. Soms zijn dat grote dingen. De geboorte van een kleinkind. Een huwelijk. Een genezing. Maar vaak zijn het juist de kleine dingen. Een vriendelijk gesprek. Een kaartje in de bus. Een rustige nacht. Een kop koffie in de ochtendzon. Een psalm die ineens nieuw voor ons gaat leven. Een wandeling waarbij we genieten van Gods schepping.

Dat lijken allemaal gewone dingen. Toch zijn het allemaal tekenen van Gods zorg. Juist oudere mensen ontdekken dat steeds vaker. Ze weten hoe kwetsbaar het leven is. Daarom waarderen zij vaak dingen die vroeger vanzelfsprekend leken. Een bezoek. Een telefoontje. Een maaltijd samen. Een hand op je schouder. Een glimlach van een kleinkind.

Misschien is dat wel één van de mooiste lessen van het ouder worden. Niet dat we méér krijgen. Maar dat we beter leren zien wat we al ontvangen hebben. Dankbaarheid maakt een mens ook milder. Wie dankbaar leeft, klaagt meestal minder. Niet omdat er niets is om over te klagen. Maar omdat Gods goedheid zwaarder gaat wegen dan de teleurstellingen. Dat is geen karaktereigenschap. Dat is een vrucht van de Heilige Geest.

Misschien kent u mensen bij wie u graag op bezoek gaat. Niet omdat hun leven gemakkelijk is. Maar omdat zij ondanks alles iets uitstralen van vrede. Na een gesprek met hen gaat u vaak bemoedigd naar huis. Dat zijn mensen die geleerd hebben om met dankbare ogen naar het leven te kijken. Niet volmaakt. Ook zij kennen verdriet. Maar zij weten dat Gods trouw iedere morgen nieuw is. Dat is uiteindelijk de bron van alle dankbaarheid. Niet onze gezondheid. Niet onze bezittingen. Niet onze omstandigheden.

Maar Jezus Christus. In Hem weten wij dat niets ons kan scheiden van Gods liefde. Dat geeft rust. Dat geeft hoop. En dat maakt een mens dankbaar. Misschien niet iedere dag even gemakkelijk. Maar wel iedere dag opnieuw.

Misschien is het daarom een mooie gewoonte om iedere avond even stil te worden. Niet eerst denken aan wat vandaag moeilijk was. Maar eerst vragen: *"Heer, welke tekenen van Uw goedheid heb ik vandaag gezien?"* Wie die vraag regelmatig stelt, ontdekt vaak dat God veel dichterbij is dan hij of zij dacht. En zo groeit dankbaarheid. Niet vanzelf. Maar door iedere dag opnieuw te leren kijken met de ogen van het geloof.

Gesprekstip

Dankbaarheid is een mooi onderwerp, maar ook een gevoelig onderwerp. Sommige deelnemers hebben in de afgelopen jaren veel verlies meegemaakt. Geef daarom nooit de indruk dat een christen "gewoon dankbaar moet zijn". De Bijbel geeft ruimte aan verdriet én aan dankbaarheid. Die twee kunnen naast elkaar bestaan.

Nodig deelnemers uit om niet alleen de grote gebeurtenissen te noemen, maar juist ook de kleine dingen waarvoor zij God dankbaar zijn. Vaak ontstaat daar een warm en herkenbaar gesprek uit. Houd tijdens het gesprek deze vraag centraal: **"Welke gewone zegeningen van God zie ik vandaag misschien te gemakkelijk over het hoofd?"**

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. Paulus roept op om altijd blij te zijn in de Heer. Wat denkt u dat hij daarmee bedoelt? Waarin verschilt dat van altijd vrolijk zijn?
2. Welke kleine dingen van de afgelopen week maken u dankbaar?
3. Heeft u ooit gemerkt dat dankbaarheid uw manier van kijken naar het leven veranderde? Kunt u daar een voorbeeld van geven?
4. Psalm 103 roept ons op Gods weldaden niet te vergeten. Welke zegeningen uit uw leven komen het eerst in u op wanneer u terugkijkt?
5. Hoe kunnen wij als gemeente of Bijbelkring elkaar helpen om dankbaar te blijven, ook wanneer het leven moeilijk is?

Werkvorm: De tafel van Gods zegeningen

Benodigdheden

- Een grote mand of schaal.
- Kleine kaartjes.
- Pennen.

Leg de mand midden op tafel. Geef iedere deelnemer drie kaartjes.

Vraag iedereen om op elk kaartje één ding te schrijven waarvoor hij of zij God dankbaar is. Moedig aan om juist eenvoudige dingen op te schrijven. Bijvoorbeeld: een goede vriend; een rustige nacht; een Bijbeltekst; een wandeling; een telefoontje; een kleinkind; gezondheid voor vandaag; vergeving in Christus.

Vouw daarna de kaartjes dubbel en leg ze in de mand.

Laat vervolgens iedere deelnemer één willekeurig kaartje uit de mand pakken en hardop voorlezen. Na ieder kaartje kan de groep samen zeggen: **"God zij dank."**

Vaak zullen deelnemers ontdekken hoeveel zegeningen God aan verschillende mensen geeft. Dat maakt dankbaarheid iets wat je samen beleeft. Sluit af met de woorden:

"Gods goedheid is vaak groter dan wij op het eerste gezicht zien. Wanneer we onze zegeningen met elkaar delen, gaan we Zijn trouw steeds duidelijker herkennen."

Gebod

Goede en liefdevolle Vader, Wij danken U voor Uw trouw, iedere dag opnieuw.

U bent de Gever van alles wat goed is. Dank U voor het leven dat U ons hebt gegeven.

Dank U voor mensen die van ons houden. Dank U voor Uw Woord, dat ons de weg wijst.

Dank U voor Jezus Christus, in Wie wij vergeving, hoop en nieuw leven hebben ontvangen.

Heer, vergeef ons dat wij zo gemakkelijk vergeten hoeveel wij van U ontvangen.

Onze aandacht gaat vaak uit naar wat ontbreekt. Leer ons daarom kijken met de ogen van het geloof. Open onze ogen voor de kleine tekenen van Uw goedheid. Voor een vriendelijk woord. Voor een bezoek. Voor een maaltijd. Voor de schoonheid van Uw schepping. Voor de rust die U geeft.

Wilt U ons ook helpen wanneer wij verdriet of zorgen dragen. Laat dankbaarheid en vertrouwen groeien, juist in moeilijke dagen. Maak ons tot mensen die hoop verspreiden. Mensen die anderen bemoedigen. Mensen die Uw Naam eren, niet alleen met woorden, maar ook met hun manier van leven. En laat ons iedere nieuwe dag beginnen met de verwondering dat Uw liefde nooit ophoudt. Dat bidden wij in de naam van onze Heiland, Jezus Christus.

Amen.

Om mee naar huis te nemen: "Een dankbaar hart ziet niet alleen wat ontbreekt, maar ontdekt steeds opnieuw hoeveel God iedere dag geeft."

Hoofdstuk 5 — Vreugde in gewone dagen

Bijbelgedeelte (NBV21)

Prediker 3:9-13

Eventueel aanvullend: Johannes 15:9-17

Ondertitel: *God geeft vreugde, juist in de gewone dagen van het leven.*

Spiegelverhaal

Iedere donderdagmiddag paste Ria op haar twee kleinkinderen. Toen ze nog werkte, had ze zich vaak voorgesteld dat haar pensioen gevuld zou zijn met verre reizen en bijzondere uitstapjes. Het leven liep anders. Haar man kreeg gezondheidsproblemen. Reizen werd steeds moeilijker. Soms dacht ze weleens: *"Mijn wereld is wel klein geworden."*

Op een donderdagmiddag zaten de kinderen in de tuin met stoepkrijt. Ze tekenden bloemen. Hartjes. Een groot huis. En natuurlijk oma. "Kom erbij!" riepen ze.

Ria ging op de stoep zitten. Ze tekende een zon. Een boom. En een groot hart. Haar kleindochter keek haar aan. "Oma..." "Ja?"

"Dit is de leukste middag van de week." Ria moest lachen. "Waarom dan?" "Omdat u altijd tijd hebt." Die woorden bleven de rest van de dag in haar hoofd.

Die avond zat ze in de woonkamer. Ze dacht aan alle plannen die nooit waren uitgekomen. Aan vakanties die ze niet meer maakten. Aan dingen die ze had moeten loslaten. Maar ze dacht ook aan die middag. Aan de krijttekeningen. Aan de lach van haar kleinkinderen. Aan het ijsje dat ze samen hadden gegeten. Aan de vogels die in de tuin hadden gezongen. Ineens beseft ze iets. Misschien was haar wereld niet kleiner geworden. Misschien keek ze alleen

anders. De grootste vreugde zat niet in bijzondere gebeurtenissen. Die zat juist in de gewone dagen.

Sindsdien probeerde Ria iedere avond één vraag aan zichzelf te stellen: *"Waar heb ik vandaag van genoten?"* Soms was het antwoord eenvoudig. Een kop koffie in de ochtendzon. Een telefoontje van een vriendin. Een Bijbelgedeelte dat haar raakte. Een wandeling met haar man. Een spelletje met de kleinkinderen. Ze ontdekte dat gewone dagen helemaal niet zo gewoon waren. Ze waren vol kleine geschenken van God.

Op een zondag hoorde ze in de kerk de woorden uit Prediker: *"Het is goed om te genieten van het goede dat God geeft."* Ze glimlachte. Dat was precies wat ze opnieuw aan het leren was. "Heer," bad ze later die dag, "dank U voor de gewone dagen, waarin U zoveel vreugde verstoppt."

Van het verhaal naar de Bijbel

Veel mensen denken dat vreugde vooral te vinden is in bijzondere momenten. Een feest. Een vakantie. Een jubileum. Een geboorte. Dat zijn inderdaad prachtige gebeurtenissen. Maar de Bijbel laat zien dat God ons ook wil leren genieten van de gewone dagen. Prediker vertelt dat alles in het leven zijn tijd heeft. Er zijn tijden van lachen en tijden van huilen. Tijden van ontvangen en tijden van loslaten. Juist daarom spoort hij ons aan om het goede dat God vandaag geeft met dankbaarheid te ontvangen.

Ook Jezus spreekt over vreugde. Hij verlangt ernaar dat Zijn vreugde in ons zal zijn en dat onze vreugde volkomen wordt. Die vreugde hangt niet af van een gemakkelijk leven, maar van het leven dicht bij Hem. Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Prediker 3:9-13 (NBV21)**.

9. Welk voordeel heeft de mens van alles wat hij met zijn gezwoeg tot stand brengt?
10. Ik heb gezien dat het een kwelling is, die hem door God wordt opgelegd.
11. God heeft alles wat er is de goede plaats in de tijd gegeven, en ook heeft hij de mens inzicht in de tijd gegeven. Toch kan de mens het werk van God niet van begin tot eind doorgronden.
12. Ik heb vastgesteld dat voor de mens niets goeds is weggelegd, behalve vrolijk te zijn en van het leven te genieten.
13. Want wanneer hij zich aan eten en drinken te goed doet en geniet van al het goede dat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van God.

Uitleg

Wanneer wij jong zijn, kijken wij vaak vooruit. Er is veel om naar uit te zien. Een opleiding. Werk. Een huwelijk. Kinderen. Een eigen huis.

Later verandert dat. Als we ouder worden, kijken we vaker terug. We zien de mooie momenten. Maar ook de teleurstellingen. Plannen die niet zijn uitgekomen. Mensen die we moeten missen. Juist dan kan de vraag opkomen: *"Is er nog wel genoeg om van te genieten?"* Prediker geeft op die vraag een verrassend antwoord. "Ja".

Hij zegt dat het een gave van God is wanneer een mens kan genieten van het goede dat hij ontvangt. Dat klinkt eenvoudig. Maar eigenlijk is het heel bijzonder. Want Prediker kijkt eerlijk naar het leven. Hij doet niet alsof alles mooi is. Hij spreekt over hard werken. Over verdriet. Over onbegrijpelijke gebeurtenissen. Over de vergankelijkheid van het leven.

Toch zegt hij: *"Het is goed wanneer een mens eet en drinkt en geniet van al het goede waarvoor hij zich heeft afgetobd."*

Daarmee bedoelt hij niet dat we alleen maar moeten genieten. Hij bedoelt dat genieten een geschenk van God is. Sommige mensen denken dat een christen vooral ernstig moet zijn. Alsof vreugde iets oppervlakkigs is. Maar de Bijbel laat iets anders zien. God heeft de wereld mooi gemaakt. Hij gaf bloemen hun kleuren. Hij gaf vogels hun gezang. Hij gaf mensen de mogelijkheid om te lachen. Om lief te hebben. Om samen te eten. Om muziek te maken. Om te genieten van de schepping. Dat zijn geen toevalligheden. Het zijn geschenken uit Gods hand. Misschien merken ouderen dat wel beter dan jongeren.

Toen het leven druk was, ging alles snel. Werk. Gezin. Verplichtingen. Er was weinig tijd om stil te staan.

Nu is er soms meer rust. Meer tijd om een zonsopgang te bekijken. Meer tijd voor een goed gesprek. Meer tijd om Psalm 23 nog eens rustig te lezen. Meer tijd om te luisteren naar vogels in de tuin. Juist in die eenvoudige momenten laat God vaak iets van Zijn goedheid zien.

- God heeft de wereld mooi gemaakt.
- Hij gaf bloemen hun kleuren.
- Hij gaf vogels hun gezang.
- Hij gaf mensen de mogelijkheid om te lachen.
- Om lief te hebben.
- Om samen te eten.
- Om muziek te maken.
- Om te genieten van de schepping.

Dat betekent niet dat iedere dag gemakkelijk is. Misschien hebt u pijn. Misschien bent u sneller moe. Misschien mist u iemand die u liefhad. De Bijbel zegt nergens dat verdriet verdwijnt wanneer we leren genieten. Verdriet en vreugde kunnen naast elkaar bestaan. Dat zien we ook bij Jezus. Hij huilde bij het graf van Lazarus. En toch genoot Hij van een maaltijd met vrienden. Hij kende verdriet. En toch

sprak Hij over volkomen vreugde.

Dat is een belangrijke les. Christelijke vreugde betekent niet dat er geen tranen meer zijn. Het betekent dat Gods liefde sterker is dan ons verdriet. **Johannes 15: 9-17** laat zien waar die vreugde vandaan komt.

9. Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader mij heeft liefgehad. Blijf in mijn liefde:
10. je blijft in mijn liefde als je je aan mijn geboden houdt, zoals ik me ook aan de geboden van mijn Vader gehouden heb en in zijn liefde blijf.
11. Dit zeg ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven, dan zal je vreugde volkomen zijn.
12. Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals ik jullie heb liefgehad.
13. Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden.
14. Jullie zijn mijn vrienden wanneer je doet wat ik zeg.
15. Ik noem jullie geen slaven meer, want een slaaf weet niet wat zijn meester doet; vrienden noem ik jullie, omdat ik alles wat ik van de Vader heb gehoord, aan jullie bekendgemaakt heb.
16. Jullie hebben niet mij uitgekozen, maar ik jullie, en ik heb jullie opgedragen om op weg te gaan en vrucht te dragen, blijvende vrucht. Wat je de Vader in mijn naam vraagt, zal hij je geven.
17. Dit draag ik jullie op: heb elkaar lief.

Jezus zegt: *"Blijf in Mijn liefde."* En daarna zegt Hij: *"Dit zeg Ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven."* Opvallend is dat Jezus deze woorden spreekt vlak voordat Hij naar het kruis gaat. Hij weet wat Hem te wachten staat. Toch spreekt Hij over vreugde. Dat laat zien dat echte vreugde dieper gaat dan een prettig gevoel. Ze groeit uit de verbondenheid met Christus. Wie dicht bij Hem leeft, ontdekt dat er zelfs in moeilijke dagen reden is om dankbaar te zijn. Misschien niet voor alles. Maar wel in alles.

Oudere mensen vertellen soms dat zij met minder dingen gelukkiger zijn geworden. Niet omdat ze meer bezitten. Maar omdat ze beter hebben leren kijken. Ze genieten van een kop koffie. Van een telefoontje. Van een wandeling. Van een kleinkind dat spontaan langskomt. Van een Bijbelwoord dat precies op het juiste moment binnenkomt.

Dat lijken kleine dingen. Maar juist daarin ligt vaak een diepe vreugde verborgen. God geeft ons niet alleen de grote hoogtepunten. Hij vult ook de gewone dagen met Zijn goedheid.

Dat vraagt wel aandacht. Want we kunnen zo bezig zijn met wat ontbreekt, dat we vergeten te zien wat God vandaag geeft. Prediker nodigt ons uit om bewust stil te staan bij Zijn gaven. Dat is geen egoïsme.

Echte vreugde
gaat dieper dan
een prettig gevoel.

Integendeel. Wie geniet van Gods gaven, eert de Gever. Dat zien we ook bij Jezus. Hij dankte Zijn Vader voordat Hij brood brak. Hij zag alles als een gave uit Gods hand.

Dat mogen wij ook leren. Misschien kunt u zichzelf vandaag eens afvragen: *"Welke drie mooie momenten gaf God mij vandaag?"*

Misschien zijn ze heel eenvoudig. De geur van versgebakken brood. De zon die door de wolken brak. Een kaartje in de brievenbus. Een gesprek na de kerkdienst. Een lied dat u moed gaf. Juist zulke momenten herinneren ons eraan dat God dichtbij is. En misschien is dat wel één van de mooiste lessen van het ouder worden. Dat geluk niet steeds groter hoeft te worden. Maar wel steeds dieper. Niet omdat het leven gemakkelijker wordt. Maar omdat wij steeds meer leren leven uit Gods liefde.

Dan ontdekken we dat gewone dagen helemaal niet gewoon zijn. Ze zijn gevuld met de trouw van God. En iedere nieuwe morgen is opnieuw een uitnodiging om Zijn goedheid te zien. Daarom mogen wij iedere dag beginnen met een eenvoudig gebed: *"Heer, open vandaag mijn ogen voor de vreugde die U mij wilt geven."* Wie zo leert leven, ontdekt vaak dat Gods mooiste geschenken niet de uitzonderlijke momenten zijn, maar de duizenden gewone dagen waarin Hij trouw voor ons zorgt.

Gesprekstip

Vreugde is voor iedereen iets anders. De één denkt aan bijzondere momenten, de ander juist aan kleine dagelijkse dingen. Geef deelnemers de tijd om daar rustig over na te denken. Wees ook eerlijk over het feit dat vreugde en verdriet naast elkaar kunnen bestaan. Sommige deelnemers missen een partner of dragen zorgen om hun gezondheid of familie. Laat merken dat de Bijbel daarvoor alle ruimte geeft. Juist in zulke omstandigheden mogen we leren letten op de kleine tekenen van Gods goedheid. Houd tijdens het gesprek steeds deze vraag centraal:

"Waar heb ik de afgelopen week iets van Gods goedheid gezien?"

Vaak blijken juist de eenvoudigste antwoorden de mooiste gesprekken op te leveren.

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. Prediker zegt dat het een gave van God is om te genieten van het goede. Wat betekent dat voor u?
2. Welke gewone momenten geven u vandaag de meeste vreugde?
3. Is uw kijk op geluk en vreugde veranderd naarmate u ouder bent geworden? Waar merkt u dat aan?
4. Jezus spreekt over Zijn vreugde die in ons mag zijn. Wat denkt u dat Hij daarmee bedoelt?
5. Hoe kunnen wij elkaar helpen om meer oog te krijgen voor de kleine gaven die God iedere dag schenkt?

Werkvorm: De mand met mooie momenten

Benodigdheden

- Een mand of schaal.
- Kleine kaartjes.
- Pennen.

Geef iedere deelnemer drie kaartjes.

Vraag hen op ieder kaartje één gewone gebeurtenis van de afgelopen week te schrijven waar zij blij of dankbaar voor waren.

Bijvoorbeeld: een mooi gesprek; een wandeling; een kop koffie in de zon; een Bijbeltekst; een bezoek van een vriend; een lach van een kleinkind; een bloem in de tuin; een moment van rust.

Verzamel alle kaartjes in de mand. Laat daarna iedere deelnemer één kaartje pakken en hardop voorlezen.

Vraag vervolgens: *"Waarom zou juist dit een geschenk van God kunnen zijn?"*

Vaak ontstaat er een verrassend gesprek. De groep ontdekt dat Gods goedheid zichtbaar wordt in heel gewone dingen die gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Sluit af met de woorden: *"Wie met dankbare ogen leert kijken, ontdekt dat gewone dagen vaak gevuld zijn met buitengewone genade."*

Gebed

Liefdevolle Vader, Wij danken U voor de gewone dagen die U ons geeft.

Dank U voor de morgen die aanbreekt. Voor het licht van de zon. Voor een maaltijd.

Voor mensen die met ons meeleven. Voor een goed gesprek. Voor een wandeling.

Voor een lach van een kind. Voor Uw Woord dat iedere dag nieuw tot ons spreekt.

Heer, vergeef ons dat wij zo gemakkelijk voorbijgaan aan Uw gaven.

Wij zijn vaak druk met wat wij missen. Leer ons opnieuw zien hoeveel U ons iedere dag geeft.

Wilt U ons helpen om vreugde te vinden in de kleine dingen. Geef ons een open hart voor Uw liefde. Laat ons genieten van de mensen die U op onze weg brengt.

Geef ons rust wanneer wij ons zorgen maken. En laat ons, ook op moeilijke dagen, iets ervaren van de vreugde die Jezus geeft. Wilt U ons leven zo vullen met Uw vrede, dat anderen in ons iets mogen zien van Uw goedheid. En wanneer er verdriet is, draag ons dan door Uw liefde.

Wij weten dat niets ons kan scheiden van Uw trouw.

Daarom leggen wij deze dag en alle dagen die nog komen vol vertrouwen in Uw handen.

In de naam van Jezus Christus. **Amen.**

Om mee naar huis te nemen: "De mooiste vreugde wordt vaak gevonden in de gewone dagen waarin God stil en trouw voor ons zorgt."

Hoofdstuk 6 — Gods leiding herkennen

Bijbelgedeelte (NBV21)

Genesis 50:15-21

Eventueel aanvullend: Romeinen 8:28

Ondertitel: *Vaak begrijpen we Gods weg pas wanneer we achterom kijken.*

Spiegelverhaal

Toen Henk met pensioen ging, maakte hij eindelijk tijd om oude fotoalbums op te ruimen. Doos na doos haalde hij van zolder. Hij zag foto's van zijn jeugd. Van zijn huwelijk. Van de geboorte van de kinderen. Van vakanties. Van verjaardagen. Maar ook foto's van mensen die er inmiddels niet meer waren. Af en toe bleef hij lang naar een foto kijken.

Zijn vrouw kwam naast hem zitten. "Waar denk je aan?" Henk glimlachte. "Eigenlijk aan hoe anders mijn leven is gelopen dan ik ooit had gedacht." Als jonge man had hij een heel ander plan. Hij wilde voor een groot bedrijf gaan werken. Misschien zelfs naar het buitenland. Maar kort voor zijn afstuderen werd zijn vader ernstig ziek. Plotseling veranderde alles. Hij bleef dicht bij huis wonen. Hij ging in het familiebedrijf werken. Soms had hij daar moeite mee gehad. Hij had zich afgevraagd waarom zijn plannen niet doorgingen.

Later werd hun eerste kindje veel te vroeg geboren. Maanden van spanning volgden. Daarna verloor hij onverwacht zijn baan. En jaren later kreeg zijn vrouw kanker. Tijdens al die gebeurtenissen had hij vaak gebeden: "Heer... waar bent U mee bezig?" Hij kreeg nooit een rechtstreeks antwoord. Maar nu, tientallen jaren later, zag hij iets wat hij vroeger niet had gezien. Doordat hij dicht bij huis was gebleven, had hij jarenlang voor zijn ouders kunnen

zorgen. Door het verlies van zijn baan had hij werk gevonden dat veel beter bij hem paste. Tijdens de ziekte van zijn vrouw hadden zij Gods nabijheid op een bijzondere manier ervaren. Hij sloeg een bladzijde van het fotoalbum om. Zijn kleinzoon kwam naast hem staan.

"Opa..." "Ja?" "Heeft alles in uw leven precies zo moeten gebeuren?" Henk dacht even na.

"Nee." "Er zijn dingen waarvan ik nog steeds niet begrijp waarom ze gebeurden." "Maar ik weet inmiddels wel één ding."

Maar als de puzzel af is..." "...zie je ineens waarom dat stukje precies daar hoorde."

"Wat dan?" "Dat God mij nooit alleen heeft gelaten." Even bleef het stil. Toen zei zijn kleinzoon: "Eigenlijk lijkt het een beetje op een puzzel." Henk keek verrast op. "Hoe bedoel je?" "Als je één stukje bekijkt, begrijp je de tekening niet. Maar als de puzzel af is zie je ineens waarom dat stukje precies daar hoorde."

Henk glimlachte. "Volgens mij heb jij vandaag mijn preek gehouden." Die avond sloeg hij zijn Bijbel open bij Jozef. Hij las opnieuw de woorden: *"Jullie hebben kwaad tegen mij bedacht, maar God heeft dat ten goede gekeerd."*

Hij sloot zijn ogen. "Heer, ik begrijp Uw weg nog steeds niet altijd. Maar ik vertrouw erop dat U het geheel ziet."

Van het verhaal naar de Bijbel

Vrijwel iedereen kijkt weleens terug op zijn leven. Sommige herinneringen maken ons dankbaar. Andere blijven moeilijk. Waarom liep mijn leven anders dan ik had verwacht? Waarom gingen bepaalde deuren dicht? Waarom kwamen er zoveel omwegen?

De Bijbel vertelt over mensen die dezelfde vragen hadden. Jozef is daar misschien wel het bekendste voorbeeld van. Als jonge man had hij grote dromen. Maar zijn leven leek juist de verkeerde kant op te gaan. Hij werd verkocht als slaaf. Onterecht gevangen gezet. Vergeten door mensen die hem hadden beloofd te helpen.

Toch ontdekte hij later dat God al die gebeurtenissen gebruikte om Zijn plan uit te voeren. Dat betekent niet dat het kwaad ineens goed werd. Wel dat God zelfs door moeilijke omstandigheden heen Zijn weg kon gaan. Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Genesis 50:15-21 (NBV21)**.

- 15 Nu hun vader er niet meer was, zeiden Jozefs broers tegen elkaar: 'Als Jozef zich nu maar niet tegen ons keert en zich wreekt voor alle ellende die wij hem hebben aangedaan.'
- 16 Daarom lieten ze hem de volgende boodschap brengen: 'Voordat hij stierf heeft je vader ons opgedragen
- 17 je dit verzoek over te brengen: "Vergeef je broers hun schandelijke misdaad, Jozef. Ze hebben je in de ellende gestort, maar wees nu zo goed om de dienaren van de God van je vader die misdaad te vergeven.'" Bij het horen van die woorden kon Jozef zijn tranen niet bedwingen.
- 18 Daarna gingen zijn broers zelf naar hem toe. Ze vielen voor hem op hun knieën en zeiden: 'We zijn bereid je slaaf te worden.'
- 19 Maar Jozef zei: 'Wees maar niet bang. Ik kan toch Gods plaats niet innemen?

- 20 Jullie hadden kwaad tegen mij in de zin, maar God heeft dat ten goede gekeerd, om te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft.
- 21 Wees dus niet bang. Ik zal zelf voor jullie en jullie kinderen zorgen.' Zo troostte hij hen en stelde hij hen gerust.

Uitleg

Wanneer we terugkijken op ons leven, ontdekken we vaak dat het anders is gelopen dan we ooit hadden gedacht. Misschien had u dromen die nooit zijn uitgekomen. Misschien nam uw leven een onverwachte wending door ziekte, verlies of andere moeilijke omstandigheden. Misschien zijn er gebeurtenissen waarvan u nog steeds zegt: *"Waarom moest dat gebeuren?"* Dat zijn eerlijke vragen. En de Bijbel doet niet alsof zulke vragen eenvoudig te beantwoorden zijn.

Het verhaal van Jozef laat zien dat Gods leiding vaak verborgen is. Toen Jozef jong was, gaf God hem bijzondere dromen. Daarin zag hij iets van de toekomst die God voor hem had. Maar kort daarna leek alles juist de verkeerde kant op te gaan. Zijn broers werden jaloers. Ze verkochten hem als slaaf. Hij kwam terecht in Egypte. Daar werkte hij trouw in het huis van Potifar. Maar opnieuw ging het mis.

Door een valse beschuldiging belandde hij in de gevangenis.

Jarenlang leek het alsof God Zijn beloften vergeten was. Als

wij alleen dat gedeelte van het verhaal zouden lezen, zouden we misschien denken dat alles mislukt was. Maar God was niet gestopt met werken. Hij was bezig met een plan dat Jozef zelf nog niet kon overzien. Dat is een belangrijke les. Gods leiding betekent niet dat ons leven zonder moeilijkheden verloopt. Integendeel. Juist door moeilijke omstandigheden heen werkt God vaak aan Zijn plan. Dat is soms moeilijk te begrijpen. Want wanneer wij midden in een moeilijke periode zitten, zien wij meestal alleen de pijn. Wij zien de volgende stap niet. God wel.

Dat betekent niet dat alles wat gebeurt, Gods bedoeling is. De Bijbel noemt onrecht ook echt onrecht. De jaloezie van Jozefs broers was zonde. Zijn slavernij was onrecht. Zijn gevangenschap was onterecht. God noemt kwaad nooit goed. Toch laat Hij zien dat het kwaad niet het laatste woord heeft. Dat horen we in de woorden die Jozef later tegen zijn broers zegt: *"Jullie hebben kwaad tegen mij bedacht, maar God heeft dat ten goede gekeerd."* Dat is een van de mooiste zinnen uit het Oude Testament. Jozef zegt niet: *"Het was eigenlijk helemaal niet erg."* Ook zegt hij niet: *"Ik heb er nooit onder geleden."* Nee. Hij erkent het kwaad. Maar hij ziet tegelijkertijd dat God groter is dan het kwaad.

Dat vraagt geloof. Niet omdat wij alles begrijpen. Maar omdat wij leren vertrouwen op Gods wijsheid.

Misschien herkennen oudere mensen dat wel meer dan jongeren. Wanneer je jong bent, kijk je vooral vooruit. Wanneer je ouder wordt, kijk je ook achterom. En juist dan ontdek je soms

"Jullie hebben kwaad tegen mij bedacht, maar God heeft dat ten goede gekeerd." Jozef zegt niet: "Het was eigenlijk helemaal niet erg." Ook zegt hij niet: "Ik heb er nooit onder geleden." Nee. Hij erkent het kwaad. Maar hij ziet tegelijkertijd dat God groter is dan het kwaad.

verbanden die je vroeger niet zag. Misschien ontmoette u ooit iemand die uw leven veranderde. Misschien verloor u een baan, waardoor u later werk vond dat veel beter bij u paste. Misschien verhuisde u tegen uw zin, maar vond u daar nieuwe vrienden. Misschien ging een deur dicht, zodat een andere deur open kon gaan.

Natuurlijk geldt dat niet voor alles. Er zijn gebeurtenissen die wij ook na vele jaren niet begrijpen. Waarom stierf een geliefde zo jong? Waarom werd een kind ziek? Waarom bleef een gebed onverhoord?

De Bijbel geeft op zulke vragen niet altijd een antwoord. En dat moeten wij eerlijk erkennen. Soms blijft er een geheim. Toch geeft Romeinen 8:28 een diepe troost.

Paulus schrijft: *"Wij weten dat voor wie God liefhebben alles bijdraagt aan het goede."*

Dat betekent niet dat alles goed is. Ziekte blijft ziekte. Verdriet blijft verdriet. Onrecht blijft onrecht. Maar God is zo groot dat Hij zelfs door gebroken situaties heen Zijn goede plan kan uitvoeren.

Dat vraagt vertrouwen. Niet in de omstandigheden. Maar in God Zelf. Misschien hebt u onderweg door het leven weleens het gevoel gehad dat u verdwaald was. Dat uw plannen mislukten. Dat de weg doodliep. Later bleek misschien dat God u juist daardoor op een andere plaats bracht. Een plaats waar u tot zegen mocht zijn. Een plaats waar u Hem beter leerde kennen. Zo werkt God vaak. Niet altijd op de kortste weg. Wel op de beste weg.

Dat zien we ook in de geschiedenis van Israël. God leidde Zijn volk niet rechtstreeks naar het beloofde land. Hij koos een omweg door de woestijn. Voor de Israëlieten leek dat onbegrijpelijk. Maar God wist waarom. Ook in ons leven zijn er soms omwegen. Wij zouden ze liever overslaan. Toch gebruikt God juist die perioden vaak om ons geloof te verdiepen. Daar leren we bidden. Daar leren we loslaten. Daar ontdekken we dat onze zekerheid niet ligt in onze plannen, maar in Gods trouw.

Dat betekent niet dat we passief achterover mogen leunen. Jozef bleef trouw, waar hij ook was. Als slaaf werkte hij eerlijk. In de gevangenis diende hij anderen. Hij bleef leven met God, ook toen hij Zijn leiding niet begreep. Dat is misschien wel de belangrijkste les. Vertrouwen betekent niet dat wij alles begrijpen. Vertrouwen betekent dat wij blijven wandelen met God, ook wanneer de weg onduidelijk is. Misschien ziet u vandaag maar één stap. Dat is genoeg. God ziet de hele weg. En wanneer wij later terugkijken, zullen wij misschien ontdekken wat wij nu nog niet kunnen zien. En zelfs als sommige vragen op aarde onbeantwoord blijven, mogen wij weten dat God eens alles nieuw zal maken. Dan zullen wij Hem zien zoals Hij is.

Misschien begrijpen wij dan pas volledig hoe Hij ons al die jaren heeft geleid. Tot die dag mogen wij leven vanuit één eenvoudige belofte: *God laat het werk van Zijn handen niet los*. Daarom mogen wij, ook wanneer wij Zijn weg niet begrijpen, onze hand leggen in de Zijne. Hij kent de weg. En dat is genoeg.

Gesprekstip

Vrijwel iedereen heeft momenten meegemaakt waarop het leven een andere wending nam dan verwacht. Dat maakt dit onderwerp heel persoonlijk. Geef deelnemers daarom de ruimte om hun eigen verhaal te vertellen, zonder dat iemand het gevoel krijgt een pasklaar antwoord te moeten geven.

Probeer ook niet alle moeilijke gebeurtenissen direct te verklaren. De Bijbel leert ons niet dat wij altijd begrijpen waarom iets gebeurt. Wel wijst zij ons op Gods trouw, ook wanneer Zijn weg voor ons verborgen blijft. Houd tijdens het gesprek steeds deze vraag centraal: *"Wanneer heb ik achteraf ontdekt dat God mij heeft geleid, terwijl ik dat op dat moment nog niet zag?"*

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. Jozef zag pas na vele jaren hoe God zijn leven had geleid. Kunt u een moment noemen waarop u achteraf Gods leiding bent gaan herkennen?
2. Zijn er gebeurtenissen in uw leven die u nog steeds moeilijk begrijpt? Hoe gaat u daarmee om?
3. Romeinen 8:28 zegt dat God alle dingen laat meewerken ten goede voor wie Hem liefhebben. Wat betekent deze belofte voor u persoonlijk?
4. Heeft een onverwachte verandering in uw leven uiteindelijk ook iets goeds gebracht? Wat hebt u daarvan geleerd?
5. Welke eigenschappen helpen ons om op God te blijven vertrouwen wanneer wij Zijn weg nog niet begrijpen?

Werkvorm: De levensweg

Benodigheden

- Een groot vel papier voor iedere deelnemer.
- Pennen of kleurpotloden.

Vraag iedere deelnemer een eenvoudige kronkelende weg over het papier te tekenen.

Laat vervolgens langs die weg enkele belangrijke momenten uit het leven noteren. Bijvoorbeeld: huwelijk; geboorte van kinderen; verhuizing; verandering van werk; ziekte; verlies van een geliefde; een bijzondere geloofservaring; een periode van vreugde.

Vraag daarna bij ieder moment één van de volgende vragen te beantwoorden:

- Waar zag ik toen Gods leiding?
- Waar zag ik die pas veel later?
- Welke vragen heb ik nog steeds?

Benadruk dat niemand verplicht is zijn of haar hele levensverhaal te delen. Wie dat wil, kan één gebeurtenis kiezen om met de groep te bespreken.

Sluit af met deze gedachte: *"Wanneer we terugkijken, zien we vaak dat God ook op moeilijke stukken van de weg met ons is meegegaan. Misschien begrijpen we niet iedere bocht, maar we mogen vertrouwen op de Gids die de hele route kent."*

Gebod

Trouwe God, Wij danken U dat U onze levensweg kent. U was erbij toen wij werden geboren. U ging met ons mee in tijden van vreugde. En U liet ons ook niet los in perioden van verdriet en onzekerheid. Heer, wij begrijpen Uw weg niet altijd.

Soms kijken wij terug op gebeurtenissen die nog steeds vragen oproepen.

Wilt U ons leren vertrouwen, ook wanneer wij geen antwoorden hebben.

Dank U voor de keren dat wij achteraf mochten ontdekken dat U ons hebt geleid.

Dank U voor Uw geduld, Uw trouw en Uw liefde. Wilt U ons helpen om onze toekomst met vertrouwen in Uw handen te leggen. Geef ons de moed om stap voor stap achter U aan te gaan, ook wanneer de weg onbekend is. Wilt U ons bewaren voor moedeloosheid.

Open onze ogen voor de kleine tekenen van Uw leiding, iedere dag opnieuw.

En wanneer wij eenmaal aan het einde van onze levensweg komen, laat ons dan vol verwondering terugzien op Uw goedheid.

Dank U dat wij mogen weten dat niets buiten Uw zorg om gaat.

Daarom vertrouwen wij ons leven aan U toe. In de naam van Jezus Christus. **Amen.**

Om mee naar huis te nemen

"God laat ons niet altijd de hele weg zien, maar Hij belooft wel dat Hij met ons meegaat. Achteraf ontdekken we vaak meer van Zijn leiding dan onderweg."

Hoofdstuk 7 — De vrucht van de Heilige Geest

Bijbelgedeelte (NBV21)

Galaten 5:22-26

Ondertitel: *God verandert ons van binnenuit, zodat Zijn liefde zichtbaar wordt in ons leven.*

Spiegelverhaal

Iedere dinsdagochtend werkte Els als vrijwilliger in de buurtwinkel van de kerk. Ze schonk koffie. Maakte een praatje. En luisterde vooral veel. Mensen zeiden vaak: "Bij Els voel je je meteen welkom." Zelf begreep ze dat eigenlijk niet zo goed. "Ik doe toch niets bijzonders," zei ze weleens.

Op een ochtend kwam een jonge moeder binnen. Ze zag er vermoeid uit. Terwijl Els koffie inschonk, vroeg ze rustig: "Hoe gaat het vandaag met je?" De vrouw haalde haar schouders op. "Niet zo best." Er volgde een lang gesprek. Over zorgen. Over slapeloze nachten. Over een ziek kind. Els luisterde vooral.

Aan het einde zei de jonge moeder: "Dank u dat u de tijd nam." Een week later kwam ze terug. Ze gaf Els een klein kaartje. Er stond op: "*U gaf mij geen oplossing, maar wel nieuwe moed.*" Els stopte het kaartje in haar Bijbel. Die avond vertelde ze het aan haar man. "Ik heb eigenlijk niets bijzonders gedaan."

Haar man glimlachte. "Misschien juist wel." "Hoe bedoel je?" "Misschien liet God vandaag iets van Zijn liefde door jou heen zien." Die woorden bleven hangen.

Later las Els Galaten 5. Ze las over liefde. Blijdschap. Vrede. Geduld. Vriendelijkheid. Goedheid. Trouw. Zachtmoedigheid. Zelfbeheersing.

Ineens begreep ze iets. Vrucht groeit niet om gezien te worden. Vrucht groeit omdat de boom gezond is. Zo is het ook met een christen. Wanneer je dicht bij Jezus leeft, worden andere mensen daar vaak door gezegend. Soms zonder dat je het zelf merkt. Sindsdien bad Els iedere morgen een eenvoudig gebed. *"Heilige Geest, laat vandaag iets van Uw liefde zichtbaar worden... niet door grote woorden, maar door mijn gewone leven."*

Van het verhaal naar de Bijbel

Wanneer mensen aan een vruchtboom denken, verwachten zij vruchten. Niemand plant een appelboom om alleen naar de stam te kijken. Een gezonde boom draagt uiteindelijk vrucht. Paulus gebruikt datzelfde beeld wanneer hij schrijft over het werk van de Heilige Geest. Hij spreekt niet over prestaties. Niet over indrukwekkende gaven. Maar over **vruchten**.

Een vrucht groeit langzaam. Je kunt haar niet dwingen sneller te groeien. Ze ontstaat doordat een boom gezond is en gevoed wordt. Zo wil Gods Geest ook ons leven veranderen. Niet alleen aan de buitenkant. Maar vooral vanbinnen. Langzaam worden wij meer mensen van liefde, geduld, vriendelijkheid en vrede. Dat is een proces dat ons hele leven doorgaat.

Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Galaten 5:22-26 (NBV21)**.

22	Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof,
23	zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Er is geen wet die daar iets tegen heeft.
24	Wie Christus Jezus toebehoort, heeft zijn eigen natuur met alle hartstocht en begeerte aan het kruis geslagen.
25	Wanneer de Geest ons leven leidt, laten we dan ook de richting volgen die de Geest ons wijst.
26	Laten we elkaar niet uit eigenwaan de voet dwars zetten en elkaar geen kwaad hart toedragen.

Uitleg

Wanneer Paulus schrijft over de **vrucht van de Heilige Geest**, gebruikt hij een bijzonder beeld. Hij spreekt niet over vruchten, maar over **vrucht**. Dat is geen toeval. De eigenschappen die hij noemt horen bij elkaar. Liefde. Blijdschap. Vrede. Geduld. Vriendelijkheid. Goedheid. Trouw. Zachtmoedigheid. Zelfbeheersing.

Samen laten zij zien hoe het leven eruit ziet van iemand die door Gods Geest wordt geleid. Het zijn geen losse opdrachten. Paulus zegt niet: *"Doe vandaag eens wat vriendelijker."* Of: *"Probeer wat geduldiger te zijn."* Hij zegt iets veel diepers.

Wanneer de Heilige Geest in ons werkt, groeit deze vrucht langzaam in ons leven. Dat is belangrijk om te onthouden. Vrucht groeit niet in één dag. Een appelboom draagt niet meteen appels nadat hij geplant is. Hij heeft tijd nodig. Water. Licht. Verzorging.

Zo werkt God ook met mensen. Hij verandert ons stap voor stap. Misschien merkt u daar zelf soms weinig van. Maar mensen om u heen zien het vaak wel. Ze merken dat u rustiger bent

geworden. Geduldiger. Milder. Meer bereid om te luisteren. Dat is geen eigen prestatie. Dat is het werk van Gods Geest. Juist oudere mensen kunnen daarvan een prachtig voorbeeld zijn. Niet omdat zij volmaakt zijn. Maar omdat God al jarenlang in hun leven werkt.

Soms ontmoeten we ouderen bij wie je meteen iets van Gods vrede ervaart. Ze spreken rustig. Ze luisteren aandachtig. Ze oordelen niet snel. Ze stralen vertrouwen uit. Vaak zijn dat mensen die ook moeilijke dingen hebben meegemaakt. Juist daardoor heeft God hen gevormd. Dat betekent niet dat zij nooit meer fouten maken. Ook christenen blijven mensen. Iedereen kent momenten waarop hij ongeduldig reageert. Of boos wordt. Of verkeerde woorden gebruikt. Paulus wist dat ook. Daarom schrijft hij deze woorden niet aan volmaakte mensen. Hij schrijft ze aan gewone gelovigen. Mensen zoals u en ik. Hij moedigt hen aan om zich steeds opnieuw te laten leiden door de Heilige Geest.

Dat is een dagelijkse keuze. Iedere morgen opnieuw mogen wij bidden: *"Heer, wilt U vandaag mijn leven leiden?"*

De eerste vrucht die Paulus noemt, is **liefde**. Dat is niet voor niets. Liefde is als het ware de wortel waaruit alle andere vruchten groeien. Wanneer wij werkelijk leren liefhebben zoals Christus ons heeft liefgehad, worden wij ook geduldiger. Vriendelijker. Zachtmoediger.

Liefde verandert onze manier van omgaan met andere mensen.

Daarna noemt Paulus **blijdschap**. Dat is niet hetzelfde als altijd vrolijk zijn. Blijdschap is een diepe vreugde die rust in God. Ook wanneer het leven moeilijk is.

Vervolgens noemt hij **vrede**. Niet alleen vrede met God. Maar ook innerlijke rust. Een vrede die niet afhankelijk is van de omstandigheden. Misschien kent u mensen die ondanks ziekte of zorgen toch iets uitstralen van die vrede. Dat is een kostbaar getuigenis.

Daarna volgen **geduld**, **vriendelijkheid** en **goedheid**. Misschien lijken dat kleine eigenschappen. Toch maken juist deze eigenschappen vaak een groot verschil. Een vriendelijk woord. Een luisterend oor. Snel een kaartje sturen. Een bezoek. Een glimlach.

Dat zijn vaak de momenten waarop mensen iets van Gods liefde ervaren. Juist ouderen kunnen daarin veel betekenen. Misschien hebt u minder kracht dan vroeger. Misschien kunt u niet meer doen wat u ooit deed. Maar u kunt nog altijd bemoedigen. Luisteren. Bidden. Tijd geven. En soms is juist dát het mooiste wat u kunt doen.

Ook **trouw** is een vrucht van de Geest. In onze tijd veranderen veel dingen snel. Juist daarom zijn trouwe mensen zo waardevol. Mensen die blijven bidden. Die blijven dienen. Die blijven geloven. Ook wanneer het moeilijk wordt.

Dan noemt Paulus **zachtmoedigheid**. Dat is geen zwakte. Integendeel. Een zachtmoedig mens is iemand die kracht heeft, maar die kracht gebruikt om anderen op te bouwen in plaats van te overheersen.

Tenslotte noemt Paulus **zelfbeheersing**. Dat betekent dat wij leren onze woorden, emoties en verlangens onder Gods leiding te brengen. Niet omdat wij onszelf zo goed kunnen beheersen. Maar omdat Gods Geest ons daarbij helpt.

Wanneer wij deze lijst lezen, kunnen wij gemakkelijk moedeloos worden. Misschien denkt u: *"Daar schiet ik nog vaak in tekort."* Dat geldt voor ons allemaal. Niemand draagt deze vrucht volmaakt. Juist daarom is het zo belangrijk om te onthouden dat Paulus over **groei** spreekt.

Niet over volmaaktheid. God vraagt niet of wij vandaag al aan het eind van de reis zijn. Hij vraagt of wij bereid zijn ons door Zijn Geest te laten vormen. Misschien ziet u vandaag maar een klein beetje verandering. Dat is niet erg. Een boom groeit ook langzaam. Maar jaar na jaar wordt hij sterker. En uiteindelijk draagt hij vrucht.

Een boom groeit ook langzaam. Maar jaar na jaar wordt hij sterker. En uiteindelijk draagt hij vrucht.

Zo werkt God ook in ons leven. Soms gebruikt Hij mooie ervaringen. Soms juist moeilijke perioden. Vaak begrijpen wij pas later waarom Hij bepaalde wegen met ons ging. Maar één ding mogen wij zeker weten. God is niet klaar met Zijn werk.

Zolang wij leven, blijft de Heilige Geest ons vormen naar het beeld van Jezus. En dat is uiteindelijk het doel van alle geestelijke groei. Niet dat mensen zeggen: *"Wat bent u een bijzonder mens."* Maar dat zij in ons iets mogen herkennen van de liefde, de vriendelijkheid en de trouw van Jezus zelf. Dat is de mooiste vrucht die een mens kan dragen. En die vrucht groeit niet door eigen kracht. Maar doordat wij iedere dag verbonden blijven met Hem die gezegd heeft: *"Blijf in Mij, dan blijf Ik in u."*

Gesprekstip

De vrucht van de Heilige Geest is geen lijstje waaraan we onszelf moeten afmeten. Het is een beschrijving van het werk dat God in een mensenleven wil doen. Daarom is dit onderwerp niet bedoeld om elkaar te beoordelen, maar om elkaar te bemoedigen.

Moedig deelnemers aan om eerlijk te vertellen welke vrucht zij herkennen in hun eigen leven en welke eigenschap zij moeilijk vinden. Niemand hoeft zich beter voor te doen dan hij of zij is. Benadruk dat geestelijke groei vaak langzaam verloopt. Net als een boom jaar na jaar groeit, zo vormt de Heilige Geest ons stap voor stap.

Houd tijdens het gesprek deze vraag centraal: **"Welke vrucht van de Heilige Geest zie ik in mijn leven groeien, en waarin wil ik nog verder groeien?"**

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. Welke van de negen eigenschappen van de vrucht van de Heilige Geest spreekt u op dit moment het meeste aan? Waarom juist die?
2. Als u terugkijkt op uw leven, op welke manier ziet u dat God u heeft veranderd?
3. Welke mensen zijn voor u voorbeelden geweest van liefde, geduld, vriendelijkheid of trouw? Wat hebt u van hen geleerd?
4. Waarom denkt u dat Paulus spreekt over **de vrucht** van de Geest en niet over **de vruchten** van de Geest?
5. Hoe kunt u ook in deze levensfase nog iets van Gods liefde en vriendelijkheid laten zien aan de mensen om u heen?

Werkvorm: De boom vol vrucht

Benodigdheden

- Een groot vel papier met daarop een boom zonder vruchten.
- Papieren appels of ander fruit (of kaartjes in de vorm van vruchten).
- Pennen.

Leg de tekening van de boom in het midden van de tafel.

Geef iedere deelnemer twee of drie papieren vruchten.

Vraag vervolgens:

"Welke vrucht van de Heilige Geest ziet u het duidelijkst in uw eigen leven?"

Schrijf die op één vrucht.

Vraag daarna:

"In welke vrucht wilt u graag verder groeien?"

Schrijf die op een tweede vrucht.

Laat iedereen de vruchten aan de boom bevestigen.

Bekijk daarna samen de boom.

Vaak blijkt dat iedere deelnemer andere vruchten noemt. Dat maakt zichtbaar hoe God in ieder mens op een eigen manier werkt.

Sluit af met de woorden: *"Een boom draagt niet alle vruchten tegelijk even sterk. Zo werkt God ook in ons leven. Hij blijft ons vormen, ons hele leven lang."*

Gebod

Heilige God, Wij danken U voor de Heilige Geest, die in ons wil wonen en werken.

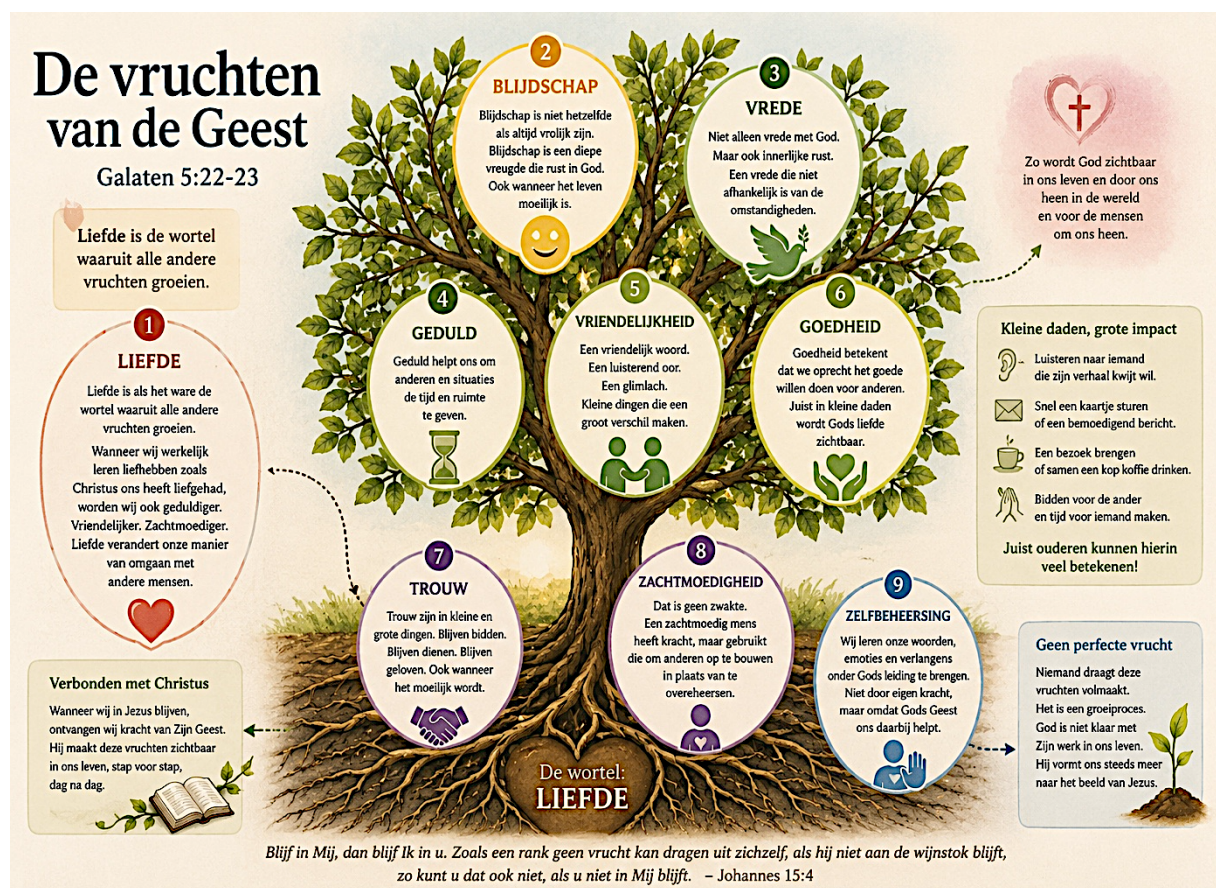
Dank U dat U ons niet aan onszelf overlaat. U wilt ons iedere dag meer laten lijken op Uw Zoon, Jezus Christus. Heer, wij belijden dat wij daarin vaak tekortschieten.

Wij missen soms geduld. Wij spreken niet altijd vriendelijke woorden.
Wij laten ons soms leiden door angst, boosheid of eigenbelang.
Wilt U ons vernieuwen door Uw Geest. Laat de vrucht van liefde groeien in ons hart.
Geef ons blijdschap die niet afhankelijk is van onze omstandigheden.
Schenk ons Uw vrede wanneer wij ons zorgen maken. Leer ons geduldig te zijn met de mensen om ons heen. Maak ons vriendelijk, goed en trouw. Geef ons een zachtmoedig hart.
En help ons om onszelf te beheersen, ook wanneer dat moeilijk is.
Heer, gebruik ons leven om anderen te bemoedigen. Laat mensen in onze woorden en daden iets zien van de liefde van Christus. En wanneer wij terugkijken op ons leven, laat ons dan ontdekken dat U al die jaren bezig bent geweest ons te vormen. Dank U dat Uw werk nooit ophoudt. Wij vertrouwen onszelf opnieuw aan U toe. In de naam van Jezus Christus. **Amen.**

Om mee naar huis te nemen

"De mooiste vrucht groeit niet door onze eigen kracht, maar doordat wij verbonden blijven met Jezus. De Heilige Geest vormt ons, stap voor stap, tot mensen die iets van Christus laten zien."

Hoofdstuk 8 — Omgaan met zorgen

Bijbelgedeelte (NBV21)

Mattheüs 6:25-34

Ondertitel: *Zorgen verdwijnen niet vanzelf, maar Jezus leert ons anders naar het leven te kijken.*

Spiegelverhaal

Iedere avond liep Annie nog één ronde door haar huis. Ze controleerde of de deuren op slot waren. Of het gas uit stond. Of de ramen dicht waren. Daarna ging ze zitten met een kop thee. Maar echt rustig werd ze niet. Haar gedachten bleven doorgaan. Hoe zou het met haar zoon gaan? Zou de uitslag van het ziekenhuis goed zijn? Zou haar pensioen straks wel voldoende zijn? En wat als haar gezondheid achteruitging? Ze bad ervoor. Toch bleven de zorgen terugkomen.

Op een woensdagmiddag kwam haar kleindochter Emma op bezoek. Ze gingen samen wandelen in het park. Plotseling bleef Emma stilstaan. "Oma, kijk eens!" Op een tak zat een klein musje. Het sprong vrolijk heen en weer. Even later vloog het weg. Emma glimlachte. "Dat

vogeltje maakt zich vast nergens zorgen over." Annie moest lachen. "Nee, dat denk ik ook niet."

Emma keek haar aan. "Daar vertelde Jezus toch iets over?" Annie knikte. "Ja..." *"Kijk naar de vogels in de lucht..."* Ze zweeg even. Toen zei ze zacht: "Misschien moet ik dat zelf ook weer eens doen." Die avond sloeg ze haar Bijbel open bij Mattheüs 6. Ze las opnieuw Jezus' woorden over de vogels en de bloemen. Niet omdat zorgen ineens verdwenen. Maar omdat ze opnieuw werd herinnerd aan Degene die voor haar zorgt.

Voordat we verder nadenken over deze woorden van Jezus, lezen we eerst **Mattheüs 6:25-34 (NBV21)**.

- 25 Daarom zeg ik jullie: maak je geen zorgen over jezelf en over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam en over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding?
- 26 Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij?
- 27 Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één el aan zijn levensduur toevoegen?
- 28 En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet.
- 29 Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen.
- 30 Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegoooid wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen?
- 31 Vraag je dus niet bezorgd af: "Wat zullen we eten?" of: "Wat zullen we drinken?" of: "Waarmee zullen we ons kleden?"
- 32 dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben.
- 33 Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.
- 34 Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen last.

Uitleg

Iedereen kent zorgen. Ze horen bij het leven. Jonge mensen maken zich vaak zorgen over hun toekomst. Oudere mensen maken zich vaak zorgen over hun gezondheid, hun partner, hun kinderen of kleinkinderen. Soms zijn er zorgen over geld. Soms over een uitslag van het ziekenhuis. Soms over de vraag hoe de toekomst eruit zal zien. Zorgen zijn niet vreemd.

Ook gelovige mensen kennen ze. Dat zien we in de Bijbel telkens weer. Daarom is het bijzonder dat Jezus in Mattheüs 6 juist over dit onderwerp spreekt. Hij zegt niet dat er geen moeilijke dingen zullen gebeuren. Hij zegt ook niet dat wij nergens meer over hoeven na te denken. Wel nodigt Hij ons uit om anders naar het leven te kijken. Dat begint al met Zijn woorden: *"Maak je geen zorgen over jezelf..."* Dat klinkt misschien streng. Maar Jezus bedoelt niet dat zorgen

zondig zijn. Hij spreekt als een liefdevolle Vader die ziet hoe gemakkelijk zorgen ons leven kunnen beheersen.

Zorgen beginnen vaak klein. Een gedachte. Een vraag. Een onzeker gevoel. Maar als we er steeds opnieuw over nadenken, kunnen zorgen ons hele denken vullen. Dan slapen we slechter. Dan genieten we minder. Dan verliezen we de rust.

Misschien herkent u dat. Soms maken we ons dagenlang zorgen over iets dat uiteindelijk heel anders afloopt dan we hadden verwacht. Hoeveel slapeloze nachten zijn achteraf eigenlijk niet nodig geweest? Jezus weet hoe mensen zijn. Daarom wijst Hij ons op twee eenvoudige voorbeelden uit de natuur. Eerst noemt Hij de vogels. Ze zaaien niet. Ze maaien niet. Ze vullen geen schuren. Toch zorgt God iedere dag opnieuw voor hen. Dat betekent natuurlijk niet dat vogels niets doen. Ze vliegen af en aan om voedsel te zoeken. Maar ze leven niet vanuit voortdurende angst. Ze vertrouwen op de zorg van hun Schepper.

Daarna wijst Jezus op de bloemen. Een veld vol lelies. Ze maken geen kleding. Ze werken niet. Toch zijn ze mooier gekleed dan koning Salomo ooit was. Wat wil Jezus daarmee zeggen?

Niet dat mensen hetzelfde zijn als vogels of bloemen.

Wij dragen verantwoordelijkheid.

Wij mogen plannen maken.

Wij mogen werken.

Wij mogen sparen.

Maar wij hoeven niet te leven alsof alles van onszelf afhangt. Dat is een groot verschil. Zorgen ontstaan vaak wanneer wij denken dat wij alles zelf moeten dragen. Alsof de toekomst volledig op onze schouders rust.

Jezus zegt: *"Uw hemelse Vader weet wat u nodig hebt."* Wat een troost ligt daarin. God kent onze omstandigheden. Hij weet wat wij nodig hebben. Nog voordat wij erom vragen. Dat betekent niet dat wij altijd krijgen wat wij wensen. Maar wel dat God nooit verrast wordt door onze situatie. Misschien kijkt u met zorg naar de toekomst. Hoelang blijf ik gezond? Kan ik zelfstandig blijven wonen? Hoe zal het met mijn kinderen gaan? Zal ik mijn partner verliezen? Dat zijn heel begrijpelijke vragen. Jezus neemt die zorgen niet weg door eenvoudige antwoorden te geven. Hij wijst ons op de Vader. Op Zijn trouw. Op Zijn zorg. Daar ligt uiteindelijk onze rust. Dat betekent niet dat zorgen ineens verdwijnen.

Ook christenen worden soms wakker met een hoofd vol vragen. Maar wij mogen leren die zorgen steeds opnieuw bij God neer te leggen. Petrus schrijft later: *"Werp al uw zorgen op Hem, want Hij zorgt voor u."*

Dat is geen eenmalige gebeurtenis. Dat is iets wat we telkens opnieuw mogen doen. Soms wel meerdere keren op één dag. Gebed verandert niet altijd meteen onze omstandigheden. Maar het verandert vaak wel ons hart. Wij leggen de last neer bij Degene die sterk genoeg is om haar te dragen. Jezus sluit dit gedeelte af met een opvallende uitspraak: *"Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen."*

Je ontdekt steeds meer dat je leven niet rust op jouw eigen kracht. Maar op Gods trouw

Hij bedoelt niet dat wij onverstandig moeten leven. Hij leert ons dat iedere dag genoeg heeft aan zijn eigen moeilijkheden. Wij leven vandaag. God geeft vandaag Zijn genade. Hij belooft niet alvast de kracht voor volgende maand of volgend jaar. Hij geeft kracht voor vandaag. Zoals het manna in de woestijn iedere morgen opnieuw werd gegeven, zo schenkt God ook iedere dag opnieuw wat wij nodig hebben.

Veel oudere gelovigen kunnen daarvan getuigen. Wanneer zij terugkijken op hun leven, zeggen zij vaak: *"Ik wist niet hoe het moest, maar God hielp mij erdoorheen."* Niet altijd zoals zij hadden verwacht. Maar wel op Zijn tijd.

Misschien is dat wel één van de mooiste lessen van het ouder worden. Je ontdekt steeds meer dat je leven niet rust op jouw eigen kracht. Maar op Gods trouw. Hij heeft je tot vandaag gedragen. En Hij zal dat ook morgen doen.

Dat vertrouwen groeit niet vanzelf. Het groeit doordat wij steeds opnieuw luisteren naar de woorden van Jezus. Door te bidden. Door Zijn beloften te lezen. Door terug te kijken op de keren dat Hij al eerder heeft geholpen.

Zorgen zullen nooit helemaal verdwijnen. Maar ze hoeven ons leven ook niet te beheersen. Want wij mogen weten dat wij een hemelse Vader hebben die ons kent, liefheeft en voor ons zorgt. Daarom mogen wij iedere nieuwe dag beginnen met een eenvoudig gebed: *"Heer, vandaag vertrouw ik mijn zorgen opnieuw aan U toe."*

Gesprekstip

Zorgen zijn een onderwerp dat iedereen herkent. Toch gaan mensen er heel verschillend mee om. Sommigen praten gemakkelijk over hun zorgen, anderen houden ze liever voor zichzelf. Geef daarom ruimte aan ieder persoonlijk verhaal en probeer niet direct oplossingen aan te dragen.

Het is goed om elkaar eraan te herinneren dat Jezus niet zegt dat er geen zorgen zullen zijn. Hij nodigt ons uit om onze zorgen niet alleen te dragen, maar ze aan onze hemelse Vader toe te vertrouwen.

Houd tijdens het gesprek deze vraag centraal:

"Welke zorg mag ik vandaag opnieuw in Gods handen leggen?"

Samen aan de slag

Gespreksvragen

1. Over welke dingen maakt u zich tegenwoordig het meest zorgen? Zijn die zorgen anders dan vroeger?
2. Jezus wijst op de vogels en de bloemen. Wat denkt u dat Hij ons daarmee wil leren?
3. Kunt u een periode uit uw leven noemen waarin u achteraf hebt ervaren dat God voor u zorgde, terwijl u zich veel zorgen maakte?
4. Wat helpt u persoonlijk om uw zorgen aan God toe te vertrouwen?
5. Hoe kunnen wij als gemeente of gespreksgroep elkaar helpen om zorgen niet alleen te dragen?

Werkvorm: De zorgsteen

Benodigheden

- Voor iedere deelnemer een kleine, gladde steen.
- Een mandje of een houten schaal.
- Eventueel een klein houten kruis of een geopende Bijbel in het midden van de tafel.

Geef iedere deelnemer een steen.

Vraag iedereen in stilte na te denken over een zorg die hem of haar op dit moment bezighoudt. Die zorg hoeft niet hardop genoemd te worden.

Laat daarna iedereen de steen één voor één in de schaal leggen.

Terwijl iemand de steen neerlegt, kan hij of zij zacht zeggen:

"Heer, ik leg deze zorg in Uw handen."

Sluit daarna af met een kort moment van stilte.

Lees vervolgens 1 Petrus 5:7: *"Werp al uw zorgen op Hem, want Hij zorgt voor u."*

Bespreek daarna samen:

- Hoe voelde het om de steen neer te leggen?
- Waarom vinden wij het soms zo moeilijk om zorgen los te laten?
- Wat betekent het dat God onze zorgen wil dragen?

Deze eenvoudige werkvorm maakt zichtbaar dat wij onze lasten niet alleen hoeven te dragen.

Gebed

Trouwe Vader, Wij danken U dat wij met alles naar U toe mogen komen.

U kent onze zorgen nog voordat wij ze uitspreken. U weet wat ons bezighoudt.

U ziet onze gezondheid. Onze kinderen en kleinkinderen. Onze eenzaamheid.

Onze vragen over de toekomst. Heer, soms lijken zorgen groter te worden dan ons vertrouwen. Dan raken wij de rust kwijt.

Wilt U ons opnieuw leren kijken naar Uw trouw.

Zoals U zorgt voor de vogels in de lucht en voor de bloemen op het veld, zo zorgt U ook voor ons.

Geef ons de moed om onze zorgen niet steeds zelf te blijven dragen, maar ze aan U toe te vertrouwen. Schenk ons vrede in ons hart.

Niet omdat alle problemen meteen verdwijnen, maar omdat U met ons meegaat.

Wilt U ons ook gebruiken om naar elkaar om te zien.

Geef dat wij een luisterend oor hebben voor mensen die het moeilijk hebben.

Maak ons bereid om te bidden, te helpen en elkaar te bemoedigen.

Dank U dat Uw zorg nooit ophoudt. Vandaag leggen wij ons leven opnieuw in Uw handen.

In de naam van Jezus Christus. **Amen.**

Om mee naar huis te nemen

"Zorgen vertellen ons dat iets belangrijk is. Vertrouwen betekent dat wij die zorgen niet alleen blijven dragen, maar ze iedere dag opnieuw in Gods handen leggen."

Hoofdstuk 9 — Leven met verwachting

Bijbelgedeelte (NBV21)

Openbaring 21:1-7

Ondertitel: *Gods toekomst geeft hoop voor vandaag.*

Spiegelverhaal

Jan zat op een bankje in de tuin van het appartementengebouw. De zon scheen tussen de bomen. Kinderen speelden op het grasveld. Hij keek er glimlachend naar. Zijn buurvrouw kwam naast hem zitten. "Waar zit je aan te denken?" Jan bleef even stil. "Vroeger dacht ik dat ouder worden alleen maar afscheid nemen was."

"En nu?" "Nu denk ik steeds vaker aan wat er nog komt." Ze keek hem vragend aan. "Bedoel je... de hemel?" Jan knikte. "Vroeger hield ik me daar eerlijk gezegd weinig mee bezig." "Ik was druk met mijn werk." "Met de kinderen." "Met het huis." "Met alles wat geregeld moest worden." Hij lachte. "Nu is er meer tijd om na te denken."

"En wat ontdek je?" Jan wees naar de bloeiende rozen. "Kijk eens hoe mooi dit is." "Maar de Bijbel zegt dat God iets maakt wat nog veel mooier is." Zijn buurvrouw glimlachte. "Daar kan ik ook wel eens naar verlangen."

Na een korte stilte zei Jan: "Dat verlangen maakt me niet ongeduldig." "Het maakt me juist dankbaar."

"Dankbaar?" "Ja." "Want iedere dag die God mij nog geeft, is een cadeau." "En tegelijk weet ik dat het mooiste cadeau nog moet komen." Zijn buurvrouw knikte. "Dat geeft rust."

Jan sloeg zijn Bijbel open. Hij las opnieuw de woorden uit Openbaring 21: *"Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen."* Hij keek nog eens om zich heen. Toen zei hij zacht: "Wat een dag zal dat zijn."

Van het verhaal naar de Bijbel

Wanneer mensen ouder worden, denken zij vaak vaker na over de toekomst. Niet alleen over de komende jaren. Maar ook over wat God heeft beloofd. De Bijbel eindigt niet met verdriet.

Ook niet met de dood. De Bijbel eindigt met hoop. God belooft een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Een wereld zonder verdriet, zonder ziekte en zonder dood. Die belofte helpt ons om anders naar vandaag te kijken. Niet omdat wij aan het leven van nu voorbijgaan. Maar omdat wij weten dat Gods toekomst zeker is. Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Openbaring 21:1-7 (NBV21)**.

"Want iedere dag die God mij nog geeft, is een cadeau." "En tegelijk weet ik dat het mooiste cadeau nog moet komen."

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde

- 1 Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer.
- 2 Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht.
- 3 Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn.'
- 4 Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.'
- 5 Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!' – Ik hoorde zeggen: 'Schrijf het op, want wat hier wordt gezegd is betrouwbaar en waar.'
- 6 Toen zei hij tegen mij: 'Het is voltrokken! Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Wie dorst heeft geef ik vrij te drinken uit de bron met water dat leven geeft.'
- 7 Wie overwint komen al deze dingen toe. Ik zal zijn God zijn en hij zal mijn kind zijn.

Uitleg

Wanneer mensen ouder worden, denken zij vaak vaker na over de toekomst. Dat is heel begrijpelijk. Je kijkt terug op een lang leven. Je ziet hoeveel er veranderd is. Je hebt afscheid genomen van mensen die je lief waren. Misschien merk je dat je lichaam minder kan dan vroeger. En soms vraag je je af: *"Wat ligt er nog vóór mij?"*

De Bijbel geeft op die vraag een verrassend antwoord. Hij wijst ons niet allereerst op het einde van ons leven. Hij wijst ons op het doel van ons leven. Dat doel is Gods nieuwe wereld. In Openbaring 21 krijgt de apostel Johannes een indrukwekkend visioen. Hij ziet een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Niet omdat de oude schepping mislukt is. Maar omdat God alles nieuw maakt. Dat woord **nieuw** betekent niet alleen "anders". Het betekent ook: vernieuwd, hersteld en volmaakt gemaakt.

Johannes wijst ons niet allereerst op het einde van ons leven.

Hij wijst ons op het doel van ons leven

God laat Zijn schepping niet los. Hij maakt haar nieuw. Dat is een geweldige belofte. Want wanneer wij om ons heen kijken, zien wij veel dat gebroken is. Er is oorlog. Er is ziekte. Er is eenzaamheid. Er is onrecht. Er is verdriet.

Ook in ons eigen leven kennen wij de gevolgen daarvan. Misschien leeft u met pijn. Misschien mist u iemand die u liefhad. Misschien zijn er zorgen om kinderen of kleinkinderen. De Bijbel ontkent dat verdriet niet. Maar hij zegt wel dat verdriet niet het laatste woord heeft. Johannes hoort een stem vanaf de troon zeggen: *"Zie, Gods woonplaats is onder de mensen."* Dat is misschien wel de mooiste belofte van heel de Bijbel. Vanaf het begin verlangde God ernaar om bij de mensen te wonen. Door de zonde kwam er afstand. Maar in Jezus heeft God die afstand overbrugd. En eenmaal zal niets die band met God nog verstoren. God zal voor altijd bij Zijn kinderen wonen.

Dat betekent dat de hemel veel meer is dan een mooie plaats. De hemel is vooral de plaats waar God is. Waar Zijn liefde alles vervult. Waar Zijn nabijheid volmaakt wordt ervaren. Daarom zegt Johannes ook: *"Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen."*

Wat een ontroerend beeld. God laat ons verdriet niet zomaar verdwijnen. Hij wist Zelf de tranen weg. Dat laat iets zien van Zijn liefdevolle zorg. Misschien hebt u zelf weleens de tranen van een kind afgeveegd. Heel voorzichtig. Heel liefdevol. Zo spreekt de Bijbel over God. Hij kent ons verdriet. Hij ziet onze pijn.

En Hij belooft dat er een dag komt waarop verdriet voorgoed voorbij zal zijn. Daarom zegt Johannes: *"De dood zal niet meer zijn."* Wat een bijzondere belofte. Iedereen die ouder wordt, krijgt met de dood te maken.

Vrienden vallen weg. Familieleden overlijden.

Misschien hebt u uw partner moeten missen. Misschien leeft u met dat gemis iedere dag. Juist daarom klinken deze woorden zo troostvol. De dood is niet het einde.

Door de opstanding van Jezus is de dood overwonnen. Daarom mogen christenen met verwachting uitzien naar Gods toekomst. Dat betekent niet dat wij verlangen om zo snel mogelijk uit dit leven weg te gaan. Integendeel. Het leven is een kostbare gave van God. Iedere dag die Hij geeft, mogen wij dankbaar ontvangen. Maar tegelijk weten wij dat dit leven niet alles is. Het mooiste moet nog komen. Dat geeft een bijzondere rust.

Wij hoeven ons niet krampachtig vast te klampen aan alles wat voorbijgaat. Wij mogen leven met open handen. Niet omdat het leven hier onbelangrijk is. Maar omdat wij weten dat Gods toekomst zeker is. Die hoop verandert ook ons leven vandaag. Wie weet dat God alles nieuw zal maken, kijkt anders naar de wereld. Wij raken niet moedeloos wanneer wij zoveel verdriet zien.

Ik ben ervan overtuigd dat het lijden van deze tijd in geen verhouding staat tot de luister die ons in de toekomst zal worden geopenbaard (Romeinen 8:18).

Wij blijven bidden. Blijven dienen. Blijven liefhebben. Omdat wij weten dat God Zijn werk zal voltooien. Paulus schrijft in de brief aan de Romeinen dat ons lijden van deze tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid die zal worden geopenbaard (Rom. 8:18). Dat betekent niet dat ons verdriet klein is.

Soms is verdriet heel groot.

Maar Gods toekomst is nog veel groter. Misschien kent u dat gevoel wanneer u na een lange winter de eerste tekenen van de lente ziet. Een bloeiende bloem. Een zingende merel. De eerste warme zonnestralen. Dan weet u: de winter is nog niet helemaal voorbij... maar de lente komt.

Zo leven christenen. Wij leven nog in een wereld waarin verdriet bestaat. Maar wij weten dat Gods nieuwe wereld onderweg is. Dat geeft moed. Dat geeft hoop. En die hoop is geen wens. Het is een belofte. Want Hij die op de troon zit, zegt: *"Zie, Ik maak alle dingen nieuw."* Niet: "Misschien." Niet: "Ik zal proberen." Maar: **"Ik maak alle dingen nieuw."**

Daarom mogen wij iedere dag leven met verwachting. Niet omdat wij weten wat morgen gebeurt. Maar omdat wij weten Wie de toekomst in handen heeft. En dat is de Heere Jezus, Die leeft en regeert tot in eeuwigheid.

Gesprekstip

Wanneer het over de toekomst en de nieuwe hemel en aarde gaat, kunnen de gedachten en gevoelens sterk uiteenlopen. De één ziet er met verlangen naar uit, terwijl een ander het onderwerp liever vermijdt. Dat is begrijpelijk. Geef daarom ruimte aan ieders persoonlijke beleving.

Probeer tijdens het gesprek niet te blijven hangen bij allerlei vragen over hoe de hemel er precies uit zal zien. De Bijbel wil vooral duidelijk maken **Wie** daar zal zijn: God Zelf. De grootste vreugde van Gods nieuwe wereld is dat wij voor altijd bij Hem mogen wonen.

Houd tijdens het gesprek deze vraag centraal: *"Wat betekent de belofte van Gods nieuwe wereld voor mijn leven vandaag?"*

Samen aan de slag

Gespreksvragen

- 1 Welke woorden uit Openbaring 21 geven u de meeste hoop? Waarom juist die woorden?
- 2 Hoe verandert de belofte van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde uw kijk op het leven van nu?
- 3 Zijn er momenten geweest waarop de hoop op Gods toekomst u moed of troost gaf?
- 4 Johannes schrijft dat God alle tranen zal afwissen. Wat betekent dat beeld voor u persoonlijk?
- 5 Hoe kunnen wij als christenen nu al iets laten zien van Gods komende Koninkrijk in de manier waarop wij met andere mensen omgaan?

Werkvorm: Een venster naar de toekomst

Benodigheden

Een vel papier voor iedere deelnemer. Kleurpotloden of stiften.

Vraag iedere deelnemer een eenvoudig raam of venster te tekenen.

Binnen het raam schrijven of tekenen de deelnemers woorden die volgens Openbaring 21 horen bij Gods nieuwe wereld. Bijvoorbeeld: vrede; vreugde; geen verdriet; geen ziekte; geen dood; liefde; God woont bij de mensen; alles nieuw.

Buiten het raam schrijven zij dingen die nu nog bij onze gebroken wereld horen: verdriet; eenzaamheid; pijn; oorlog; ziekte; angst; rouw.

Bespreek daarna samen:

- Naar welk woord binnen het raam verlangt u het meest?
- Welk woord buiten het raam raakt u persoonlijk?
- Hoe geeft Gods belofte u moed voor vandaag?

Sluit af met de gedachte: *"Wij leven nog in een wereld waarin verdriet bestaat. Maar door het geloof mogen wij alvast uitzien naar de dag waarop God alles nieuw maakt."*

Gebed

Trouwe God, Wij danken U voor de hoop die U ons geeft. Dank U dat Uw verhaal niet eindigt met verdriet, maar met een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Dank U dat U belooft alle dingen nieuw te maken. Wanneer wij om ons heen kijken, zien wij nog zoveel gebrokenheid. Er is verdriet. Er is ziekte. Er is eenzaamheid. Er is onrecht.

Ook in ons eigen leven dragen wij pijn en gemis met ons mee. Heer, geef ons de kracht om niet moedeloos te worden.

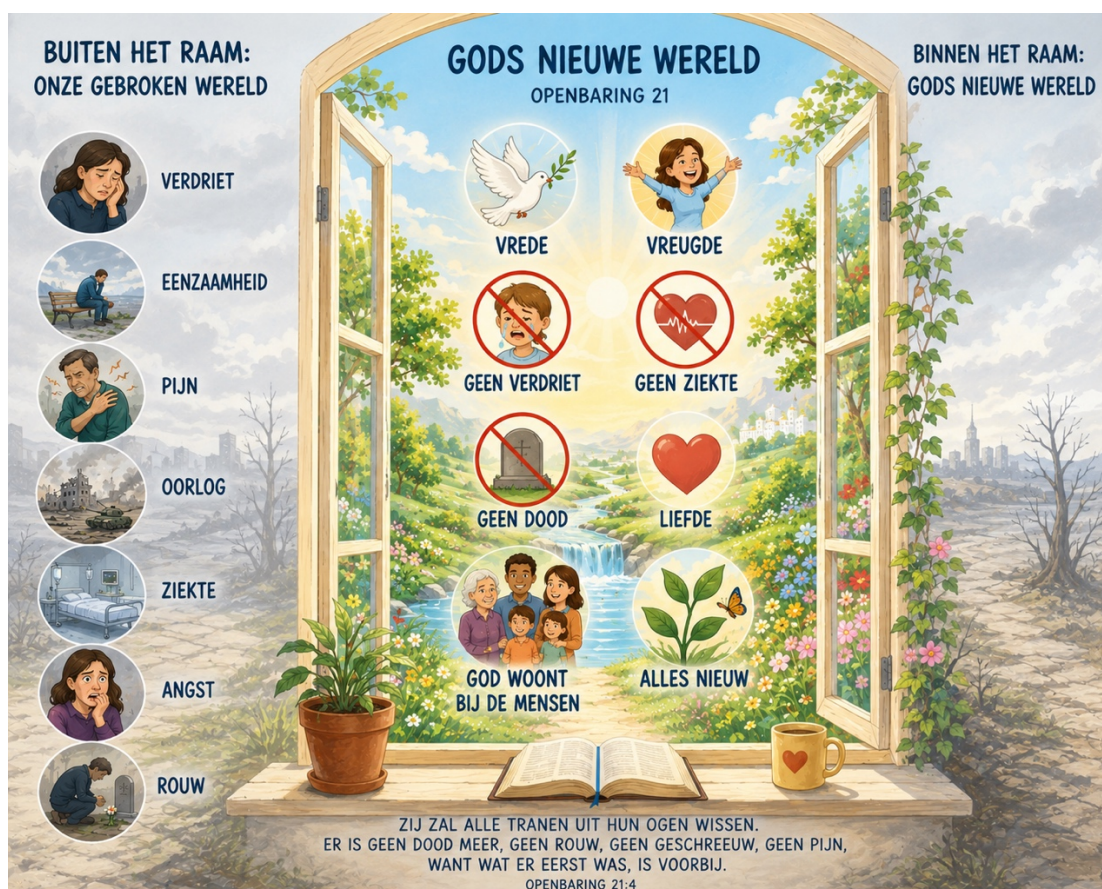
Richt onze ogen op de toekomst die U hebt beloofd. Dank U dat er een dag komt waarop U alle tranen zult afwissen. Dank U dat de dood niet het laatste woord heeft. Dank U dat wij voor altijd bij U mogen wonen.

Help ons intussen om met vertrouwen en verwachting te leven. Maak ons mensen die hoop uitstralen. Geef dat wij anderen mogen bemoedigen met de zekerheid dat U alles nieuw zult maken. En laat ons iedere dag leven in het vertrouwen dat onze toekomst veilig is in Uw handen. Dat bidden wij in de naam van Jezus Christus, onze Heere.

Amen.

Om mee naar huis te nemen

"Christelijke hoop is niet dat wij aan het leven ontsnappen, maar dat wij uitzien naar de dag waarop God alles nieuw maakt. Die belofte geeft moed om vandaag te leven."

Hoofdstuk 10 — Tot Zijn eer leven

Bijbelgedeelte (NBV21)

Kolossenzen 3:12-17

Eventueel aanvullend: 1 Korinthe 10:31

Ondertitel: *Een leven dat God eert, is een leven waarin Zijn liefde zichtbaar wordt.*

Spiegelverhaal

Iedere vrijdagmorgen liep Gerrit hetzelfde rondje door zijn dorp. Hij haalde brood bij de bakker. Maakte een praatje met de groenteboer. En dronk daarna koffie in het kleine buurthuis. Iedereen kende hem. Niet omdat hij veel sprak. Maar omdat hij altijd tijd had voor een ander. Op een ochtend zat er een jonge man alleen aan een tafeltje. Hij keek somber voor zich uit. Gerrit liep naar hem toe. "Mag ik erbij komen zitten?" De jongen knikte. Ze dronken samen koffie. Aanvankelijk werd er weinig gezegd. Na een tijdje begon de jongen te vertellen. Over zijn zorgen. Over zijn werk dat hij kwijt was geraakt. Over zijn vader die ernstig ziek was. Gerrit luisterde. Hij gaf geen lange adviezen. Hij onderbrak hem niet. Toen de jongen uitgesproken was, zei Gerrit alleen: "Dat is veel om te dragen."

De jongen knikte. "Ja." Even bleef het stil.

Toen vroeg Gerrit: "Mag ik voor je bidden?" De jongen keek verrast op. "Graag." Daar, midden in het buurthuis, bad Gerrit een eenvoudig gebed. Niet luid. Niet opvallend. Gewoon eerlijk. Toen ze afscheid namen, zei de jongen: "Bedankt."

"Waarvoor?" "Dat u tijd voor mij had." Gerrit glimlachte. "Dat is precies wat Jezus ook voor mij heeft." Die avond vertelde hij het thuis aan zijn vrouw.

"Ik heb vandaag eigenlijk niets bijzonders gedaan." Zijn vrouw glimlachte. "Misschien juist wel." Ze wees naar de Bijbel die op tafel lag. "Lees eens Kolossenzen 3." Gerrit las de woorden: "*Bekleed u met liefde.*" Hij dacht terug aan het gesprek. Misschien was dat wel precies wat Paulus bedoelde. Niet groot willen zijn. Maar Gods liefde zichtbaar maken in gewone ontmoetingen. Voordat we daar verder over nadenken, lezen we eerst **Kolossenzen 3:12-17 (NBV21)**.

- 12 Omdat God u heeft uitgekozen, omdat u zijn heiligen bent en hij u liefheeft, moet u zich kleden in innig medeleven, in goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld.
- 13 Verdraag elkaar en vergeef elkaar als iemand een ander iets te verwijten heeft; zoals de Heer u vergeven heeft, moet u elkaar vergeven.
- 14 En bovenal, kleed u in de liefde, dat is de band die u tot een volmaakte eenheid maakt.
- 15 Laat in uw hart de vrede van Christus heersen, want daartoe bent u geroepen als de leden van één lichaam. Wees ook dankbaar.
- 16 Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft.
- 17 Doe alles wat u zegt of doet in de naam van de Heer Jezus, terwijl u God, de Vader, dankt door hem.

Uitleg

Aan het einde van dit boek staan we stil bij een eenvoudige, maar belangrijke vraag: **Hoe wil ik de jaren die God mij nog geeft, leven?** Wanneer mensen ouder worden, kijken ze vaak terug. Ze denken aan wat goed ging. Aan wat anders had gekund. Aan mooie herinneringen. Maar ook aan gemiste kansen. Dat is heel begrijpelijk.

Toch nodigt de Bijbel ons uit om niet alleen achterom te kijken. Ook vandaag heeft God nog een bedoeling met ons leven. Paulus schrijft in zijn brief aan de christenen in Kolosse woorden die verrassend actueel zijn. Hij zegt: "*Bekleed u met innig medeleven, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en geduld.*"

Dat zijn geen eigenschappen die alleen voor jonge mensen belangrijk zijn. Juist in de tweede helft van het leven kunnen deze eigenschappen steeds meer zichtbaar worden. Paulus gebruikt het beeld van kleding. Iedere morgen kiezen wij onze kleren. Zo mogen wij ons iedere dag ook bewust "bekleden" met de gezindheid van Christus.

Dat betekent niet dat wij een rol spelen. Het betekent dat wij steeds meer gaan lijken op Hem.

Misschien denkt u weleens: *"Ik kan niet meer zoveel als vroeger."* Dat kan waar zijn. Misschien laat uw gezondheid het niet meer toe om vrijwilligerswerk te doen. Misschien kunt u minder reizen. Misschien bent u sneller moe. Maar een leven tot Gods eer hangt niet af van hoeveel wij kunnen doen. Het hangt af van de manier waarop wij leven. Een vriendelijk woord. Een luisterend oor. Een kaartje. Een gebed. Een bezoek. Een glimlach. Dat lijken kleine dingen. Toch kunnen juist zulke eenvoudige daden veel betekenen. Vaak zijn het deze kleine blijken van liefde die mensen zich later blijven herinneren.

Paulus noemt als eerste **medeleven**. Letterlijk spreekt hij over een hart vol ontferming. Dat is meer dan medelijden. Het betekent dat je je laat raken door de ander. Jezus leefde zo. Hij zag mensen. Hij had oog voor wie eenzaam was. Voor zieken. Voor mensen die buitengesloten werden. Wie Hem volgt, leert ook zo kijken.

Daarna noemt Paulus **goedheid**. Goedheid is meer dan vriendelijk zijn. Het is de bereidheid om het goede voor de ander te zoeken. Niet uit plicht. Maar uit liefde.

Vervolgens spreekt hij over **nederigheid**. Onze samenleving bewondert vaak mensen die opvallen. Die zichzelf laten zien. De Bijbel wijst een andere weg. Jezus, de Koning van alle koningen, kwam als een dienaar. Hij waste de voeten van Zijn leerlingen. Hij zocht niet Zijn eigen eer. Maar de eer van Zijn Vader. Dat is een voorbeeld voor ons allemaal.

Ook **zachtmoedigheid** en **geduld** horen daarbij. Juist ouderen weten hoe verschillend mensen kunnen zijn. Kinderen maken andere keuzes dan je zelf zou doen. Kleinkinderen groeien op in een heel andere tijd. Mensen in de kerk denken soms anders dan vroeger. Dan is geduld nodig. Niet om alles goed te vinden. Maar wel om elkaar met liefde te blijven ontmoeten.

Paulus zegt daarna iets heel belangrijks: *"Verdraag elkaar en vergeef elkaar."* Dat sluit prachtig aan bij het eerste hoofdstuk van dit boek. Geen enkele gemeente bestaat uit volmaakte mensen. Geen enkel gezin. Geen enkele familie. Wij leven allemaal van genade. Daarom mogen wij die genade ook doorgeven. En boven dit alles, zegt Paulus, komt de liefde.

Hij noemt de liefde de band die alles volmaakt samenbindt. Liefde is als het ware de draad die alle andere eigenschappen met elkaar verbindt. Zonder liefde worden vriendelijkheid en geduld gemakkelijk een plicht. Met liefde krijgen zij warmte.

Dan schrijft Paulus: *"Laat de vrede van Christus heersen in uw hart."* Dat is een prachtig beeld. Vrede mag als een scheidsrechter in ons hart zijn. Wanneer wij onrustig worden. Wanneer wij boos zijn. Wanneer wij gekwetst zijn. Dan mogen wij ons afvragen: *"Geeft deze reactie ruimte aan de vrede van Christus?"*

Ook Gods Woord krijgt een belangrijke plaats. Paulus schrijft: *"Laat de boodschap van Christus in al haar rijkdom in u wonen."* Dat betekent dat de Bijbel niet alleen een boek is dat wij af en toe openslaan. Gods Woord mag ons denken vormen. Onze keuzes beïnvloeden. Ons troosten. Ons corrigeren. Ons bemoedigen. Juist daarom blijft Bijbellezende belangrijk, ook wanneer wij al tientallen jaren geloven. Wij raken nooit uitgeleerd.

Het slot van dit Bijbelgedeelte vat eigenlijk het hele christelijke leven samen. *"Alles wat u doet, in woord of daad, doe alles in de naam van de Heere Jezus."* Alles. Niet alleen de grote momenten. Ook de gewone. De afwas. Een telefoongesprek. Een bezoek. Een wandeling. Een gesprek met een buur. Een kaartje aan iemand die ziek is. Een gebed voor een kleinkind. Juist in die gewone dingen kan Gods liefde zichtbaar worden. Misschien vragen mensen zich weleens af: *"Heeft mijn leven nog betekenis?"*

De Bijbel antwoordt vol overtuiging: **Ja.** Niet omdat u nog grote prestaties moet leveren. Maar omdat God ook vandaag door uw leven heen wil werken. Misschien meer dan u zelf beseft.

Veel ouderen zijn een stille bron van geloof voor anderen. Door hun trouw. Hun gebeden. Hun wijsheid. Hun geduld. Hun manier van omgaan met moeilijkheden.

Soms zeggen kinderen of kleinkinderen later: *"Van opa of oma heb ik geleerd wat geloven betekent."* Misschien hebben die opa of oma dat zelf nooit geweten. Zo werkt God vaak. Niet door indrukwekkende daden. Maar door een leven dat steeds meer op Jezus gaat lijken. En misschien is dat wel de mooiste afsluiting van dit boek. Niet de vraag: *"Wat heb ik allemaal bereikt?"* Maar de vraag: *"Is er in mijn leven iets zichtbaar geworden van Jezus?"*

De belangrijkste vraag is niet: "Wat heb ik allemaal bereikt?" Maar de vraag: "Is er in mijn leven iets zichtbaar geworden van Jezus?"

Wanneer wij die vraag met een oprecht verlangen blijven stellen, zullen wij ontdekken dat God ook de laatste hoofdstukken van ons leven wil gebruiken tot Zijn eer. En dat is een toekomst vol hoop, want Hij laat het werk van Zijn handen nooit los.

Gesprekstip

Dit laatste hoofdstuk vormt de afsluiting van het boek. Kijk daarom niet alleen terug op dit Bijbelgedeelte, maar ook op de gesprekken die u samen hebt gevoerd. Welke onderwerpen zijn blijven hangen? Welke inzichten hebben u bemoedigd? Waar hebt u Gods leiding of trouw opnieuw ontdekt?

Kolossenzen 3 laat zien dat een leven tot Gods eer niet begint met grote prestaties, maar met een hart dat door Christus wordt vernieuwd. Dat is een bemoedigende boodschap. Ook wanneer onze krachten minder worden, kan ons leven nog steeds veel betekenen voor anderen.

Houd tijdens het gesprek deze vraag centraal: **"Hoe wil ik dat mensen zich mij herinneren als zij later aan mijn leven terugdenken?"**

Samen aan de slag

Gespreksvragen

- 1 Paulus noemt verschillende eigenschappen die bij een christen passen. Welke spreekt u het meest aan? Waarom juist deze?
- 2 Wanneer u terugkijkt op uw leven, op welke manier hebt u ervaren dat God u heeft gevormd?
- 3 Welke kleine daden van liefde of trouw van andere mensen hebben op u de meeste indruk gemaakt?
- 4 Hoe kunt u, ook in deze levensfase, nog iets betekenen voor uw gezin, de gemeente of de mensen om u heen?
- 5 Als uw kinderen, kleinkinderen of andere mensen later aan u terugdenken, wat hoopt u dat zij zich vooral zullen herinneren?

Werkvorm

Een geestelijke nalatenschap

Benodigdheden

- Een vel papier of een mooie kaart voor iedere deelnemer.
- Een pen.

Vraag iedere deelnemer bovenaan het papier te schrijven:

"Wat wil ik graag nalaten?"

Leg uit dat het niet gaat over geld of bezittingen, maar over de geestelijke erfenis die iemand wil achterlaten.

Vraag vervolgens om drie zinnen af te maken:

- **Ik hoop dat mensen zich van mij herinneren...**
- **Ik hoop dat zij door mijn leven iets hebben gezien van...**
- **Mijn gebed voor de komende jaren is...**

Geef daarna enkele minuten stilte.

Wie dat wil, mag een deel van zijn of haar antwoord voorlezen.

Vaak ontstaan hierdoor waardevolle en persoonlijke gesprekken.

Sluit af met de woorden: *"Een leven dat God eert, wordt niet bepaald door wat wij hebben bereikt, maar door de liefde die wij hebben doorgegeven."*

Gebed

Trouwe Vader, Wij danken U voor alles wat wij in dit boek met elkaar hebben mogen ontdekken. Dank U voor Uw Woord, dat ook vandaag richting geeft aan ons leven.

Dank U dat U ons al die jaren hebt gedragen. U bent trouw geweest in dagen van vreugde.

En U bent trouw gebleven in tijden van verdriet. Heer, wij verlangen ernaar dat ons leven U mag eren. Niet door grote prestaties. Maar door liefde. Door vriendelijkheid. Door trouw.

Door geduld. Door woorden die opbouwen. En door daden die laten zien dat wij bij Jezus horen.

Wilt U ons helpen om iedere nieuwe dag te leven tot Uw eer. Maak ons tot mensen die vrede brengen. Mensen die luisteren. Mensen die bidden. Mensen die anderen bemoedigen.

Geef dat kinderen, kleinkinderen, vrienden en gemeenteleden in ons iets mogen herkennen van de liefde van Christus.

En wanneer de avond van ons leven verder komt, geef ons dan een hart vol vertrouwen.

Dank U dat onze toekomst veilig is bij U. Dank U dat U het werk van Uw handen nooit loslaat.

Wij prijzen U voor Uw genade. En wij leggen ook de komende jaren van ons leven in Uw handen. In de naam van onze Heere Jezus Christus. **Amen.**

Om mee naar huis te nemen: "Een leven tot Gods eer wordt niet gemeten aan wat wij hebben bereikt, maar aan de liefde waarmee wij hebben geleefd. Wie dicht bij Jezus blijft, laat iets van Hem achter in de harten van anderen."

Nawoord

Beste lezer,

Dank je wel dat je de tijd hebt genomen om dit boek te lezen. Alleen al het feit dat je de laatste bladzijde hebt bereikt, vertelt mij dat je verlangde om meer te ontdekken van wat God je wil leren.

Toen ik aan dit boek begon, had ik één wens: dat de woorden uit de Bijbel niet alleen (samen) gelezen zouden worden, maar ook zouden gaan leven. Gods Woord is namelijk geen verzameling mooie gedachten voor vroeger. Het is levend en krachtig. Het wil ons vormen, bemoedigen en veranderen.

In de Bijbel schrijft Paulus dat we ons moeten richten op de volgende vijf eigenschappen "innig medeleven, goedheid, bescheidenheid, zachtmoedigheid en geduld. Hij vergelijkt dat met het aantrekken van nieuwe kleren. Zoals je iedere dag bewust kiest welke kleding je aantrekt, zo mogen wij er ook iedere dag voor kiezen om te leven zoals Jezus ons heeft voorgedaan.

Ik merk in mijn eigen leven dat ik deze "kleding" niet uit eigen kracht kan aantrekken. Iedere dag heb ik Gods hulp nodig. Iedere dag mag ik opnieuw beginnen. Dat is misschien wel de mooiste boodschap van het evangelie: God geeft ons steeds weer een nieuwe kans. Zijn genade is elke morgen nieuw.

Ik hoop dat je dit boek niet dichtklapt met de gedachte: *Nu ben ik klaar*. Veel liever hoop ik dat je denkt: *Nu begint het pas*. Iedere nieuwe dag is een uitnodiging om een beetje meer op Jezus te gaan lijken. Niet omdat je Zijn liefde moet verdienen, maar omdat je Zijn liefde al hebt ontvangen.

Misschien zul je niet altijd merken hoeveel verschil je maakt. Toch kan een vriendelijk woord, een luisterend oor, een geduldig antwoord of een daad van medeleven iemands dag – of zelfs iemands leven – veranderen. God gebruikt vaak gewone mensen die bereid zijn om Hem te volgen.

Mijn gebed is dat dit boek je dichter bij de Heer heeft gebracht. Dat je met meer vertrouwen de Bijbel leest, met meer vrijmoedigheid bidt en met meer vreugde leeft als een kind van God. Blijf daarom dicht bij Jezus. Trek iedere dag opnieuw de kleding aan die Hij je aanreikt en laat boven alles de liefde zichtbaar zijn. Want als mensen iets van Christus in ons zien, krijgt God alle eer.